

ČE NIŠE ZAŠLSTVO V 1934
Dostojno 1894
1934, ...

4

Letnik VIII.
April 1934.

Priloženi sta: mehko vezana knjiga Vladislava Vančure: «Beg v Budin» in v platno vezana knjiga Ivana Smeleva: «Mary» skupno z romanom Vladislava Vančure: «Beg v Budin». Priložena je tudi položnica. Če se niste plačali naročnine za drugo četrtletje, Vas prosimo, da se danes nakazete svojo naročnino.

PRILUŽATELU

*„Ali te
ni sravn
ko tako
kričiš!“*

Za praznike moraš biti umit. Umazan ne moreš obleči nove obleke iz Skabernetovega blaga. Te pa ne boš tako hitro strgal. Čeprev sem blago dobila zelo poceni, je vendar tako močno, da bo to obleko za teboj še Janezek nosil.“

*Tudi Vi oblecite svojo družino z blagom
trvdke*

Velika izbira, dobro blago, nizke cene!

**A. & E. Skabernè
Ljubljana**

P. MAGDIČ

MODNA IN ŠPORTNA TRGOVINA ZA DAME IN GOSPODE

Milostljiva!

Vsaka dama se veseli lepe spomladi. Saj prinaša pomlad toliko prijetnih presenečenj. V tem času ima vsaka dama skrite želje. Saj potrebuje za spomlad toliko malenkostnih stvari.

Pravkar sem dobil krasne vzorce finega perila, šalov, nogavic, rokavic in pletenin.

Vljudno Vas vabim, da si ogledate vzorce v izložbah in v trgovini. Prepričali se boste, da imam res lepo zalogo stvari, ki ustrezajo Vašemu okusu.

Odlično Vas spoštuje!

P. MAGDIČ · LJUBLJANA

ALEKSANDROVA C. 1

Modni
atelje

VERA

NEBOTIČNIK, 6. nadstropje

LJUBLJANA
GAJEVA ULICA 1

Telefon številka 24-63

Eleganca
Točnost
Solidnost

Še nekaj
dni in ...

za Veliko noč boste potrebovali plašče, obleke, bluze, krila...

*

Vse, kar potrebujete zase in za družino, dobite v tovarniški izbiri v

Trgovskem domu

J. Pregrad

Maribor

Aleksandrova c. 25

Cafova ulica 1

Velecenjena gospa!

Pri nakupu blaga za obleke in manufakture sploh se dá prihraniti. Ali poznate naše reklamne cene za pomladno sezono? Evo samo nekaj primerov:

Perilni Ceppe, poludelen itd.	Din 9.— do 12.—	Šifoni, prvovrstni, 80 cm	Din 11.— 13.— 14.50
Damsko volneno blago za obleke	Din 28.— 35.— 42.—	Za rjuhe: Molinos, 150 cm	" 17.—
Damsko volneno blago za plašče "	" 56.— 75.— 98.—	Domestik, 150 cm	" 20.— 26.—
Blago za deške obleke	" 30.— 42.— 54.—	Za kapne: šifon Creton, 180 cm "	" 28.— 32.— 36.—
Kamgarni za moške obleke	" 96.— 132.— 160.—	Ogromna izbira svile vseh vrst že od Din 12.— naprej.	

Nudimo priznано prvovrstno blago.

Kdor pozna kakovost in ceno našega blaga, kupuje samo pri nas.

Specialna trgovina NOVAK — LJUBLJANA

KONGRESNI TRG 15.

PRI NUNSKI CERKVI.

ZA POMLAD

Zakaj TIVAR OBLEKE?

Zato, ker so lepe, dobre in cenene

Izdelujemo obleke

ZA VSO DRUŽINO

Prosimo Vas, da se o tem prepričate v naših prodajalnah

TIVAR

O BLE KE

Usodna zamenjava.

V Chicagu sta živela v isti hiši dva Smitha. Trgovec Alfred Smith v tretjem nadstropju. In zgodilo se je, da je prečastiti gospod pastor iznenada umrl prav tisti dan, ko je trgovec odpotoval v Kalifornijo. Pastorja so pokopali. Čez dva dni pa je dobila vdova pastorja Smitha brzojavko, in ko jo je prebrala, je padla v nezavest. V njej je bilo namreč napisano:

«Srečno prispel. Tu je strašno vroče. Tvoj možiček.»

Žalitev.

Anton je abstinent. Nekoč je pripovedoval tole zgodbo: «— in naposled je bil še tako predrzen, da me je grdo razžalil.» «Kaj pa je storil?» «Meni, povsod znane abstinentu, je ponudil kozarček konjaka. «In vi? Kaj ste storili?» Pa odgovori Anton: «Žaljivko sem požrl.»

Pozor! Visoka napetost!

Ko so napeljavali elektriko iz Alžirja v Oran, se je primerilo, da se je nekaj pokvarilo. Monter-črnc je dobil nalogo, naj napako poišče in popravi. Tedaj pa se je popraskal po glavi. Pozabil je, v katerem kablu so izključili tok. V levem ali v desnem? V levem ali? . . .

«Hoj!» pokliče postopača, ki se je klatil okoli delavcev. «Primi levi kabel! Ali kaj čutiš?»

«Ne», se zareži postopač. «No, potem je pa res levi kabel pravi, kakor sem si mislil», reče monter. Nato pa se obrne proti postopaču: «Bog ne daj, da bi se doteknil še desnega, ker bi te takoj hudič vzel.»

Samomor.

Nekemu reporterju so rekli, da piše vse preveč na široko. Drugi dan je prinesel tole poročilo: «S a m o m o r. Gospod Anton Smrk je snoči v gostilni zelo razburjen popil steklenico žganja, vzel klobuk, suktnjo, avto, revolver iz žepa in sebi življenje.»

Noben dan brez njega ...

Nikoli ne vstanite zjutraj — nikoli ne lezite zvečer, ne da bi se osvežili s čudovito dišečim milom Elida Favorit! To voljno, čisto milo neguje in varuje Vašo polt — ono ji ohrani naravno lepoto in svežost.

**MILO
ELIDA**
Favorit

NAGRADE IN ŠE KAJ

KNJIŽNE POLICE.

Prejšnji teden smo razposlali 106 knjižnih polic tistim, ki so pridobili po štiri oziroma pet naročnikov, pa so ti naročnino za vse leto plačali. Vsakega četrta leta pregledamo vplačila in pošljemo nagrado takoj, ko ugotovimo, da je naročnina plačana. Konec junija bo uprava zopet pregledala prijavnice. Zato prosimo nabiratelje, da svoje naročnike opozore na plačilo naročnine. Knjižne police nas precej stanejo. Zato jih ne moremo pošiljati za pridobljene naročnike, ki ne poravnajo svojih obveznosti. Če pa prevzamete jamstvo, da bodo naročniki, ki ste jih pridobili, do konec leta plačali svojo naročnino, potem nam tako izjavo pošljite, nar kar Vam Vašo polico takoj izročimo.

ROMAN «MARFA».

Naročniki, ki bi radi konec marca dobili kot nagrado knjigo Nine Smirnovce: «Marfa», naj nam zamudo oprostite. To knjigo razpošljemo v prvi polovici aprila. Za enega naročnika dobe mehko vezano, za dva naročnika pa v platno vezano knjigo. Knjiga ima odlično opremo in je tiskana na težkem brezlesnem antičnem papirju. Vsi je boste veselili.

ROMAN «BEG V BUDIN».

Knjigo Vladislava Vančure: «Beg v Budin» smo vezali oba dela skupaj, čeprav bi jo morali deliti v dva dela. V razpisu, ki je objavljen na strani 325 v enajsti številki leta 1933, smo obljubili 11 mehko vezanih ozi-

roma 6 v platno vezanih knjig. Po tem razpisu ste dobili od letošnje zbirke:

- 1.) v decembru tretji del knjige Uptonia Sinclairja: «Alkohol»;
- 2.) v januarju prvi del romana H. G. Wellsa: «Boj z Marsovci»;
- 3.) v februarju drugi del romana H. G. Wellsa: «Boj z Marsovci»;
- 4.) v marcu povest Ivana Šmeleva: «Mary»;
- 5.) v aprilu oba dela knjige Vladislava Vančure: «Beg v Budin».

Zato ne bo v maju nobena knjiga priložena.

V juniju dobite znameniti roman Hermana Sudermanna: «Mačja steza».

Do konca leta dobite vsega skupaj enajst broširanih, oziroma šest v platno vezanih knjig, skupaj 1100 strani.

ZAOŠTANKI.

Tisk cenenih knjig je le tedaj omogočen, če naročniki vsak mesec redno plačajo svojo naročnino. Kdor je kaj v zaostanku, naj to danes poravnava. Čim delj čaka, tem več se nabere in tem težje se plača. Pristrčno pa smo hvaležni tistim, ki nakažejo za vse leto. Prihranijo si tudi dvanajest dinarjev.

KNJIŽNA OMARA.

Tekma za knjižno omaro se nadaljuje. Vsak dan dobivamo nove prijavnice. Sedaj je še čas, da se tudi Vi udeležite pridobivanja naročnikov. Prečitajte razpis, ki je na strani 325 v številki 11/1933!

Veselo Veliko noč Vam želi

uredništvo in uprava.

Kupujmo domače izdelke

naj bode geslo vseh gospodinj!

Današnje težke čase občutijo največ gospodinje!

Strašno breme pa nosijo tiste žene, ki so same ali pa njih možje brez posla. Brezposelnost pa lahko zadene tudi nas vsak dan.

Pri nas te krize ne bi bilo,

če bi gospodinje kupovale izključno

DOMAČE BLAGO.

Tako pa mečemo milijone in milijone našega denarja preko meja naše države za tuje izdelke, čeprav so »navidezno« domači.

VI LAHKO POMAGATE

reševati gospodarsko krizo. Vam ni potreba nič drugega, kakor da stalno kupujete edino

PRISTNE JUGOSLOVANSKE IZDELKE.

TAK IZDELEK JE

Dr. Pirčeva sladna kava.

Prosimo Vas, primerjajte okus **Dr. Pirčeve sladne kave** z drugim izdelkom. Dobro vemo, da Vam bo **Dr. Pirčeva sladna kava** všeč in da bodo Vaši otroci z veseljem in užitkom pili našo sladno kavo.

Dr. Pirčeva sladna kava je izredno zdrava in redilna, ker vsebuje mnogo lahko prebavljivih snovi. **Ne razburja srca in ne upliva škodljivo na živčevje!**

Poskusite Dr. Pirčevo sladno kavo, dajte jo Vašim ljubkim malčkom, pa se boste uverili o dobrinah **Dr. Pirčeve sladne kave.**

ZAHTEVAJTE PRI VAŠEM TRGOVCU
Dr. Pirčevo sladno kavo.

Velepražarna kave in tovarna hranil

„PROJA“ D. Z. O. Z.

LJUBLJANA, AŠKERČEVA CESTA 3.

Dr. Ivan Lah:

GREH GOSPODA ORESTA

(Nadaljevanje.)

«Ali ni tudi ona čista, bela, nedolžna kakor lilija, ki je vzrasla v jutrnji rosi?» je mislil Orest. «Ali ni nekaj svetega v nji? Ali ni moja ljubezen kakor tiha molitev trpečega srca? Varovati hočem njeno svetost in čast in jo povesti nekoč pred tebe, o blažena Devica. Ti vidiš, kako čisto je moje srce, ti vidiš mojo ljubezen in moje želje, ti naju čuvaj in varuj, in jaz in moj rod poneseva slavo krščanskega imena na vzhod in zapad proti vsem sovražnikom.»

Orest je umolknil in je gledal z otroškim upanjem v oltar. Zdelo se mu je, da mu je obraz Device pritrjeval. Srce se mu je pomirilo. Vstal je in odšel.

Ko je stopil na ulico, je videl, da se je solnce nagnilo na zapad. Čas večerje se je približal. Toda ni hotel biti med prvimi. Odšel je ven iz mesta in ko se je začutil izven mestnih zidov, si je globoko oddahnil. Zdelo se mu je v mestu vse tako ozko in tesno. Odšel je po stezah med drevesi in se je oziral na oni kraj, kjer se je nad hišami kazala streha zaborskega dvorca. Ko se je zvečerilo, je odšel v mesto in je z nemirnimi koraki krenil proti dvorcu.

VIII.

Ko je Orest stopil v dvorano, je bila družba že zbrana okoli mize. Obstal je pri vratih in je počakal, da je sluga glasno zaklical njegovo ime. Na to so došli vsi gostje po vrsti in Orest se je vsakemu posebej globoko priklonil. Poznal je skoraj vse po imenih. Šele ko je zaslišal ime Marcelin, je nehote dvignil oči in je zagledal pred seboj mladega vitkega človeka v črni žametni obleki z belimi čipkami za pestmi in okoli vratu. Njegov obraz je bil temen, imel je črne oči in gladko počesane dolge lase, v njegovem pogledu se je skrivala zvižajača in prevara. Orest se mu je poklonil in mu je izmaknil pogled. Sedli so k mizi. V sredi je sedela gospa Matilda, ob njeni levi strani je bila Beatrika in poleg nje Marcelin. Ob desni strani gospe Matilde je sedel gospod Melhior in poleg njega Orest. Na drugi strani so sedeli v ravni vrsti stari štirje znanci: oba gospoda izpod Gabra, gospod Bartolomej Suški in na koncu gospod Rok Koviljski s Koviljega. Sluge so nosili jedi na mizo in začela se je vesela pojedina.

Pogovor je bil živahen in zabaven. Glavno besedo je imel gospod Melhior, ki je prekrical vse druge s svojim mogočnim glasom. Orest se je zagledal v suhi obraz gospoda Roka Koviljskega, ki je molče sedel na koncu mize in je poslušal dovtipe gospoda Melhiorja. Znana mu je bila povest tega čudnega dolenskega viteza. Ko je bil mlad, se je zaljubil v lepo žensko, ki je bila v pogovorih znana pod imenom dona Monika. Dona Monika je bila iz ubožne plemiške rodbine; hotela je vstopiti v samostan, da bi se ognila vsem težavam in nevarnostim pregrešnega sveta. Takrat se je pojavil pred njo gospod Rok Koviljski in ji ponudil svojo roko. Toda dona Monika je njegovo ponudbo odklonila, ker je hotela ostati zvesta svoji obljudi, kakor jo je bila storila v svojem srcu. Rok Koviljski je bil kavalir in se je molče umaknil, da ne bi motil deklice pri njenem namenu, ker ni hotel prevzeti na svojo dušo težke odgovornosti, ako bi se bila izneverila svojemu poklicu. Toda dona Monika ni odšla v samostan. Kaj jo je zadržalo? Ali gospod Rok Koviljski? Ali kak drug nenavaden slučaj? To je ostalo za vselej skrivnost. Živela je samotarsko bogoljubno življenje in so jo vsi prištevali med najbolj pobožne žene ljubljanskega mesta. Nikomur ni bilo neznano, da je gospod Rok Koviljski ostal zaradi tega samec za vse žive dni. Ostal je svoji ljubezni zvest do konca in je ohranil doni Moniki lep spomin. Nekateri njegovi prijatelji so se smejali, kadar so govorili o tem; očitali so Roku Kovilskemu, da si ni znal priboriti srca done Monike, kajti vsaki ženski je žal, ako odkloni roko ljubečega kavalirja. Tako so oni sodili o doni Moniki. Ampak gospod Rok Koviljski se ni dal premotiti. Priznaval je v svojem srcu, da vodi vse človeško življenje višja volja in da je vse tako prav, kakor je. Ako je dona Monika odklonila njegovo roko, ni odklonila njegove ljubezni; morebiti je tudi v njenem srcu vzknila ta nežna cvetka, a jo je darovala višjim ciljem življenja. Zato gospod Rok na take dovtipe svojih prijateljev ni odgovarjal. Bolj ga je bolela druga misel, ki se je včasih pojavljala v njegovem srcu: morebiti je bil kak drug kavalir, ki je zmotil dono Moniko, da ni ostala zvesta svoji prvi obljudi. Temni dvomi so razjedali njegov srce in treba je bilo težkih borb, posta in molitve, da so prešle črne misli, ki so

hotele zasenčiti čistost in svetost done Monike. V takih slučajih gospod Rok ni poznal šale. Ako bi se bil kdorkoli od te strani dotaknil njegove skeleče srčne rane, bi bil gospod Rok pokazal, da njegova trda, suha roka ni še tako oslabela, da bi ne bila zmožna braniti časti oboževane done Monike. To je bilo povsod znano, zato so se takih pogovorov vsi ogibali.

Orest je premišljal povest gospoda Roka Koviljskega in ga v srcu občudoval. Ta tihi skromni junak je ljubil vse življenje eno samo žensko brez vsake nade, ali bo kdaj prejel plačilo ljubezni. Ali ne stoji njegova postava visoko nad vsemi onimi, ki žive samo za zabavo, brez ljubezni v srcu in brez velikih ciljev v življenju.

«Tako bi ljubil tudi jaz njo», si je mislil Orest in se ozrl na Beatriko. Videl je njeno veselo lice, ki je žarelo od radosti, videl je, kako ji Marcelin nekaj šepetne na uho z napol zakritimi očmi in s sumljivim smehom na ustih, videl je, kako so se na mizi približale njiju roke. Gospa Matilda se je smejala dovtipom gospoda Melhiorja. Gospod Roman izpod Gabra je dvigal polno majoliko in je polnil visoke, bleščeče čaše z vinom... Gospod Bartolomej je vabil na igro, pravil je, da brez igre ni življenja. Toda gostom ni bilo do igre, vedeli so, da je gospod Bartolomej nevaren igralec, ki je izpraznil že marsikomu žepe do dna. Zato so ostali pri mizi in so pili naprej. Orest je opazil, da se je gospod Dominik izpod Gabra opil, gledal je z izbuljenimi očmi in je govoril gospej Matildi o starih časih. Spomnil se je na sestro Gertrudo in je proslavljal njeno mladostno kratosoto. Njegove besede so bile družbi neprijetne, zato so obračali pogovor na drugo stran.

«In gospodična Beatrika je kakor mati», je rekel gospod Dominik in se pijano zasmel. Beatrika se je vznemirila. Marcelin ji je nekaj zašepetal.

«Ej, Marcelin,» je rekel gospod Dominik, «sin moj, ne pozabi, da si moj sin. Ha, ha, ha!»

Gospod Melhior se je vzravnal. Hotel je dati gostom znamenje, da je čas oditi.

«Ej, Melhior, ti stari grešnik, poznam te,» je rekel gospod Dominik, «prepozno si prišel».

Gostje so vstajali. Zahvaljevali so se s pokloni gospe Matildi in odhajali. Orest je odšel med zadnjimi. Ko je odhajal, je videl, kako je Marcelin poljubljal roko Beatriki. Niti slišal ni gospoda Melhiorja, ki ga je klical pred vrati. Pobegnil je sam v pomladno noč.

IX.

Slavnostni dnevi v mestu so bili zelo živahni in so spominjali na one stare čase, ko je deželno plemstvo govorilo s cesarjem v mogočnih samozavestnih besedah. Od onih časov so ostali samo še spomini, kajti zborovanja zadnjih let so ostala skoraj brez pomena. Povsem drugačno je bilo zborovanje sedaj, ko je cesar iskal soglasja plemstva v važnem vprašanju, ki je že nekaj let pretresalo vso državo. Zato se je vnovič vzbudil stari plemiški ponos in od vseh strani so prihitali za-

stopniki svojih rodovin, da pokažejo cesarju svojo neomajano vdanost in zvestobo. Ko so se na zborovanju ponavljali govori o velikih časih in nevarnostih države, se je naenkrat v prvih vrstah zaslíšal mogočen glas, ki je ustavil govornika s klicem: »Vivat imperator!». Nikomur ni bilo neznan, da je bil gospod Melhior Podreški tisti navdušeni plemič, ki je na ta način vžigal ogenj med zborovalci. Na njegov glas so se dvigale roke v znamenje prisege in navdušenje je polnilo vso dvorano. Poleg gospoda Melhiorja sta stala oba gospoda izpod Gabra in Marcelin. Bili so vedno v prvih vrstah med zborovalci in so se pokazali pri vsaki priliki kot navdušeni pristaši cesarjevi.

Na zborovanja je prihajal tudi gospod Rok Koviljski, ki se je navadno postavil med zadnje vrste. Bila mu je zoprna vsaka taka igra, kjer je opazil, da hočejo nekateri po tujih hrbtih zlesti navzgor. Zato je molče poslušal govore in je pri medklicah nehote trdo stiskal roč svojega dolgega meča, s katerim so se njegovi predniki v vojni granici bojevali za čast in varstvo države. Poleg njega je navadno stal gospod Orest, ki se je zadnje dni zelo izpremenil. Njegovo zdravo lice je pobledele, oči so potemnele in v obrazu so se poznali sledovi prečutih noči. Izogibal se je družbi gospoda Melhiorja in gospodov izpod Gabra, ker se je s tem hotel izogniti Marcelinu. Gospodu Melhiorju to ni bilo po volji, kajti hotel je mlademu nezkušenemu svojemu varuhu pokazati veselo plemiško družbo pri nočni zabavi, pri igri in pijači. Gospod Bartolomej s Suše je namreč zbral okoli sebe veliko družbo igralcev, ki jih je po vrsti obiral za njihove zlate denarje, in gospod Melhior je bil oboževalec takih umeznij, dasi se sam ni spuščal v igre. Toda gospoda Oresta niso vabile niti igre niti pijača niti družba; zato se je držal gospoda Roka Koviljskega in poslušal njegove dolgočasne, toda dragocene pripovedi o španskih vitezih in kranjski gospodi.

Nekoč zvečer, ko sta šla po spečih ulicah skozi mirno majsko noč, je gospod Orest obstal ob vrtni ograji zaborskega dvorca in je razodel Roku svojo ljubezen do Beatrike. Stari vitez mu je podal svojo trdo, suho roko in rekel:

«Ako vam morem v čem služiti, zanašajte se na mojo pomoč.» Tako sta se razšla.

X.

Drugi večer je bil v plesni dvorani velik slavnostni ples, s katerim se je imelo zaključiti glavno zborovanje deželnih stanov. Mnoge plemiške rodovine so čakale v mestu na ta večer, kajti na njem se je imel pokazati ves sijaj in bogastvo domačega plemstva. Zato se je na njem sešlo vse, kar je prihitalo na zborovanje, in vsi prostori starega plemiškega «ballhausa» so bili že zgodaj zvečer prenapolnjeni. Na trgu okoli razsvetljenega poslopja so se vrstile bogate kočije z iskrimi konji in mnogoštevilnimi služabniki. Nastala je gneča in nered, ker se služabniki višjega mestnega

plemstva niso hoteli umikati kočijažem nižjega plemstva, ki so se pripeljali z dežele. Tudi v dvorani se je poznalo, da vkljub slavnostnemu zborovanju, kjer se je poudarjala enotnost in sloga plemstva, še niso pozabljene razprtije, ki so vladale v deželi zadnja desetletja, kajti oni, ki so bili za Turjačane, so se zbrali v svoj krog in so s ponosom gledali na nižje plemiče, ki se jim niso upali bližati.

Dvorana je žarela v bleščečih lučkah, ki so odsevale v dragocenih beneških zrealih po stenah. Ob vhodih in galerijah so visele bogate girlande, prepletene z zelenjem in majskimi rožami. Po stebrih so se svetili grbi deželnih stanov, ovenčani z dragocenim nakitjem. Povsod sta blestela bogastvo in razkošje, prineseno v domovino iz sosednih južnih dežel. Ženski svet je napolnil vso dvorano z bliščem in krasoto. Videlo se je, kako hočejo bogate stare rodbine tekmovati z okusom in modo novega časa. Grofice in kneginje so žarele v biserih in dragocenostih, ki se je v njih kazala stara slava njih rodu. Plemkinje z dežele so se odlikovale po svojih bleščečih oblekah, ki se je v njih kazala razkošnost polpreteklega dobe. Novo plemstvo je nastopalo v najnovejši španski modi in je šumelo v svojih lahnih svilenih oblekah s samozavestjo mladih ljudi, ki stopajo v višji svet, katerega hočejo vladati.

Med krogi visokih dam so se sukali mladi in stari kavalirji, ki so hoteli porabiti lepo priliko za svoje osebne namene. Starejši gospodje so se posedli na sedeže poleg dam in so začeli z njimi malovažne pogovore o dogodkih zadnjih dni, da so mogli medtem pregledati dolgo vrsto domačih krasotic, ki so se hotele danes pokazati v svojem polnem sijaju. Mladi kavalirji so se klanjali na desno in levo in so zabavali dame s svojimi pokloni.

V vsem tem blesku in sijaju ni bilo nobenega dvoma, da je bila Beatrika kraljica večera. Gospa Matilda Zaborska je sedela ob desni strani dvorane, obdana od svojih kavalirjev, ob njeni levi strani je sedel gospod Melhior Podreški, ki je z vajeno zgovornostjo zabaval svojo okolico. Oba gospoda izpod Gabra sta nastopila v sijajnih španskih oblekah, z lahnimi meči ob strani. Poleg gospe Zaborske je sedela Beatrika v beli svileni obleki, z nagubanimi rokavci, pretkanimi s črnimi žametastimi pentljami. Nje krasno lice je žarelo v mladi radosti, kajti zavedala se je svoje krasote in je zrla s ponosom na ono stran, kjer so se zbirale plemkinje visokega stanu. Vedela je dobro, da ni ostala neopažena, kajti pogledi mladih in starih kavalirjev so se obračali proti nji in od vseh strani so se ji bližali znanci, ki so jo pozdravljali z globokimi pokloni ter jo prosili dovljenja, da ji predstavijo mlade svoje znance. Sprejemala je vse poklone z mirno samozavestjo in z zadoščenjem zmagovalke, ki sprejema darove, položene v podnožje svojih nog, že zato, da jih niso deležne druge. Poleg nje je stal Marcelin, kakor omamljen od njene krasote. Oblečen je bil po najnovejši italijanski noši, v

črni žametni obleki, z belim ovratnikom okoli vratu. Njegove črne oči so se skrivaj ozirale po dvorani in so iskale tekmecev. Vedel je, da nima prijateljev med sinovi prvih rodovin, zato je bil tem bolj ponosen, da stoji ob strani najlepše krasotice, ki v nji odseva ves sijaj današnjega večera. Pri tem se je zagledal v krasno nožico kontese Beatrike. Nje nožica je nagajivo gledala izpod obleke in se je igrala z malim šolničkom, v katerem je počivala. Ta krasna nožica ga je vabila tako, da se mu je zdelo, da bi pokleknil in bi jo poljubil prav tam na čarobnem grlu. Beatrika je čutila njegove strastne poglede in je pod njimi vsa zadrhtela... Na koridorju, pri vhodih in na hodnikih so se zbirali plemiči, ki se niso toliko zanimali za ženski svet, kakor za dogodke širokega sveta. Med njimi sta se pojavila tudi gospod Orest in gospod Rok Koviljski. Sprehajala sta se med gnečo bogato oblečenih plemičev in sta se nazadnje ustavila ob vratih. Orest je obstal. Zagledal je Beatriko v beli svileni obleki, obsijano od žarkov lestencev, obdana od družbe kavalirjev, in ob njeni strani Marcelin s strastnimi hrepenečimi pogledi. Prijel je svojega starega spremljevalca za trdo roko in izkušeni gospod Rok je razumel, kaj se godi z mladeničem. Ostala sta dolgo tako in sta gledala šumenje v dvorani. Ni ju opazil niti gospod Melhior niti gospa Zaborska niti Beatrika. Godba je zaigrala in ples se je začel. Marcelin se je poklonil Beatriki in jo je odvedel s seboj...

XI.

Gospod Rok je prijel Oresta za roko in sta odšla po hodniku, kjer se je sprehajala vesela množica. Obstala sta v kotu in sta molče gledala navdušeno gospodo, ki je z veliko zadovoljnostjo praznovala konec svojega trudapolnega zborovanja. Rok Koviljski se je naslonil na steno in se je zamislil. Spomnil se je na dono Moniko in njeno čudapolno zgodbo. Ali ni v tistih časih lazil oni gospod izpod Gabra po ljubljanskih ulicah? Ali ni zbijal šal iz resnih stvari in se posmehoval čisti ljubezni? Ali ni bil on tisti, ki je izginil iz dežele prav v tistem času, ko je dona Monika nastopila težko potovanje na božjo pot k svetemu Antonu Padovanskemu, odkoder se je vrnila v svojo samoto, kjer se je odrekla vsega posvetnega sveta? In odkod se je vzel ta njegov sin, Marcelin?

Strašne sumnje so se pojavile Roku Koviljskemu v srcu. Zakaj so prišle prav ta večer? Kako se je spomnil na vse to? Odkod so se pojavile misli in slutnje, kakor še nikoli? Zgrabil je s trdo roko svoj meč, da je zažvenketalo med radostnim šumom s surovimi železnimi zvoki. Vsi, ki so stali v bližini, so se ozrli.

Rok se je prestrašil lastnih misli in je pogledal na Oresta. «Pojdite, mladi gospod, z menoj, pogledava igralce v družbi gospoda Bartolomeja. Tam je gotovo zelo živahno...»

(Nadaljevanje prihodnjič.)

Anton Ingolič:

Hanibala Mukija poslednja pot

Hanibal Muki je stopil v sobo in se sesedel ob vratih. Ko je postarana grofica Valpurga Polsterholz - Patermoni opazila njegove žalostne in tihe oči, ki so pričale o veliki duševni in telesni muki, se je sunkoma dvignila z zofe in planila proti vratom:

«Muki, kaj ti je?»

Hanibal Muki se je skušal nasmehniti, toda obraz se mu je trgal od bolečin, solze so mu kapale iz oči in vse telo mu je drhtelo.

Grofici Valpurgi so se zašibile noge, komaj je še spravila iz sebe pretresljiv krik:

«Teobald! Teobald! Muki je bolan!»

Čez nekaj trenutkov se je prizibal iz sosednje sobe grof Teobald Polsterholz, rejen šestdesetletnik, nabreklih sivih oči in nagubane rdečkaste kože.

«Za boga, kaj je?»

A že je opazil Valpurgino grozo in Hanibala Mukija klavni izraz. Presunilo ga je. Sesedel se je na zofo k Valpurgi in zajecjal:

«Valpurga, Hanibal je zelo bolan!»

Tako sta sedela na zofi in z grozo strmela v Hanibala Mukija, ki je tiho stokal in se zvijal v bolečinah, dokler se niso vrata odprla in ni grofič Teopurgo Polsterholz prižvižgal v sobo naj-novejšega dunajskega šlagerja. Ko je zagledal tragično sceno, je takoj prenehal z žvižganjem, pomislil trenutek in vzkliknil:

«Mami, takoj je treba po zdravnika, sicer bo Hanimuki umrl.»

Grofica je dvignila svoj obupani pogled k sinu:

«Purgo, telefoniraj po šoferja, da se takoj odpelje po zdravnika. Jaz ne morem nič. O, moj Muki!»

Medtem ko je drevil avto skozi široko grajsko dvorišče in grajski park, ki je bil ves v pomladnem cvetju, sta grofica in grof vzdignila Hanibala Mukija ter ga prenesla na grofičino posteljo, kjer je bilo njegovo običajno ležišče. Grofica ga je pokrila s toplo odejo, grof pa je stopil k oknom in jih zaprl, da ne bi pomladanske sapice škodovale bolniku. Potem je grofica odšla v kuhinjo in naročila cvetličnega čaja, grof pa je zagrnil eno okno, ker se mu je zdelo, da prihaja skozi premočna svetloba. Skoro nato je prinesla grofica v lepi kitajski skodelici čaja in ga v srebrni žlički ponujala Mukiju, a ta se ni niti zmenil zanj. Njegova lepa glava je ležala nepremično na blazini, oči pa so mu postajale vedno bolj bele. Grof in grofica sta sedla k njemu na posteljo, ga božala in milovala, a med seboj od žalosti nista mogla izpregovoriti niti besedice. Tedaj se je s hodnika

spet oglasil oni dunajski šlager, grofica je ogorčena planila k vratom in zakričala na hodnik:

«Purgo, imej vendar usmiljenje, ko imamo bolnika v gradu!»

Medtem je začel Hanibal Muki vedno glasneje vzdihovati, se zvijati in iztegovati, da so grofici kar solze vrele iz oči:

«O ti moj Muki, ubogi Muki!»

Muki ni mogel več ostati na postelji, planil je na tla in tekal po sobi grozno zvijajoč se in tuleč, da se je razlegalo po vsem gradu. Grofica je onemogla tekala za njim, se sesedla na zofo, spet vstala, stopila k oknu in pogledala, ali zdravnik že prihaja, in končno udarila v neutolažljiv jok:

«Moj Muki, moj Muki! Koliko trpi moj Muki, ki je bil vedno priden, dober, pošten! Nikomur ni storil nič hudega, nikogar ni žalil! In sedaj toliko trpi. Prav on, moj Muki! Kje je pravica, pravica! O, moj ljubi Muki!»

Grof jo je hotel tolažiti, a tudi njega je držalo v prsih, nazadnje se je še on zgrudil k njej na zofo in ihtel.

Tedaj je spodaj privozil avto.

Grof in grofica sta planila na hodnik.

A po stopnicah je prihajal le šofer in povedal, da zdravnika ni doma, odpeljal se je k nekemu kmetu.

Grofica je vzrasla:

«Kaj? Če ga mi potrebujemo, se nima voziti k nobenemu bolniku. Pojdite takoj nazaj in vprašajte, kam se je odpeljal ter ga nemudoma privedite. Kmet bo že počakal, a Muki ne more več!»

Šofer je skomignil z rameni in odšel.

Grofica pa je stekla v grofičevo sobo:

«Purgo, vzemi motor in se odpelji v mesto po zdravnika. Bog ve, kdaj pride trški zdravnik.»

Čez dobro uro se je vrnil Teopurgo z majhnim, suhljatim možicem. Peljal ga je v spalnico svojih staršev in mu pokazal bolnika, ki je negiben ležal na svojem ležišču.

Doktor ga je pretipal in pregledal — grof in grofica sta napeto sledila vsakemu njegovemu gibu — nato pa izjavil, da je treba Hanibalu Mukiju dajati toplih obkladkov in trikrat na uro žličko zdravila, ki jih bo predpisal. Teopurgo ga je odvedel k oskrbniku, ki mu je nejevoljen odšel zahtevano vsoto, nakar se je doktor vrnil v mesto.

Medtem pa je prišel šofer s svojim zdravnikom, ki je ugotovil, da se je Hanibal Muki zastrupil. Dal mu je v presledku treh minut tri injekcije, zapisal zdravila, sprejel od mrmrajočega oskrbnika denar in se odpeljal.

Ves popoldan je grofica dajala Hanibalu Mukiju obkladke, grof pa zdravila. Toda Hanibalu Mukiju je bilo vedno manj za ta svet, še nekaj-

krat ga je zvilo in že se je iztegnil po mehkem ležišču.

Grofica se je onesvestila, grof pa je odtaval v svojo sobo.

*

Življenje v gradu je obmolnilo. Služinčad se je plazila po prstih, vpricho grofa in grofice se je celo solzila in vzdihovala.

Hanibal Muki pa je ležal v veliki dvorani na mrtvaškem odru, ki sta mu ga napravila grof in grofica. Glavo je držal postrani, oči je imel napol zaprte in uhlji so topo štrleli v zrak. Ves je bil shujšan in v prostorni dvorani, ki so jo obdajale visoke rdeče barvane stene, obložene z velikimi ogledali, je bil videti še drobnejši, ker je bila dvorana prazna — vse pohištvo so bili odnesli na hodnik — in je bil mrtvaški oder komaj dve pedi visok in okoli njega šest lončkov belih cvetic.

Grof in grofica se nista mogla ločiti od mrtvega Hanibala Mukija.

«Moj Hanibal,» je tožil grof, «še veš, koliko in kolikokrat sva šla na lov tja v zalesje in zahostje, kolikokrat sva se izprehajala dolgo v noč pred gradom, še veš, kako sva potovala na Dunaj, v Budimpešto in enkrat celo v Rim, o, še veš...»

In grofica:

«Moj Muki, Muki, sedaj se ne bova nič več grela na solncu, nič več mi ne boš nosil torbice, ne spal ob mojih nogah in mi jih grel s svojim toplim telesom, nič več ti ne bom mogla dajati sladkorčkov in peciva, nič več ne bom slišala tvojega lepega glasu, nič več...»

Sveče so že dogorevale v velikih lestencih nad mrtvaškim odrom, ko sta grof in grofica legla k počitku.

Drugo jutro pa je poklicala grofica oskrbnika in mu naročila, da preskrbi Mukiju lepo rakev, grof pa je odšel v park, da izbere najprimernejši prostor za grob.

Proti poldnevu je prinesel mizar rakev, bila je hrastova in lepo zglajena, da se je svetila kakor solnce. Grofica je položila vanjo blazin, jih pregnila s svilenim pregrinjalom, nato pa sta z grofom položila Hanibala Mukija vanjo, nekaj časa sta še jokala ob odprti rakvi, nato pa jo pokrila. Grof je privil vijake in poklical Teopurga, ki ga dolgo ni hotelo biti iz njegove sobe, nazadnje pa je moral priti.

Tako sta sredi pomladnega dne grof Teobald Polsterholz in grofič Teopurgo Polsterholz vzdignila krsto Hanibala Mukija in krenila z njo proti vratom, za njima je stopala vsa objokana grofica Valpurga Polsterholz-Paternoni. Sprevod se je nemo pomikal iz velike dvorane na hodnik, potem po stopnicah navzdol na dvorišče. Nikjer ni bilo videti nikogar, le psi so se začeli trgati na verigah in tuliti ter zavijati. Njih strašno tuljenje je zajelo ves grad in doseglo preko polj petdeset do šestdeset zamazanih in raztrganih bajt, izpred katerih so s tuljenjem odgovorili lačni bajtarski psi.

Sprevod je prekoračil dvorišče in krenil v park.

Grofu in grofiču je lil pot s čela, grof je vzdihoval, grofič pa natihem klel. Morala sta si odpočiti. Postavila sta krsto na tla in se oddahnila. Potem sta menjala, grof je prijel pri nogah. Ob jami sta postavila krsto na zemljo in jo z velikim trudom spravila v precej globoko jamo. Potem sta si slekla suknjiče, grofič si je celo zavihal rokave svoje svilene srajce, in pridno zasipavala jamo ter napravila grob. Grofica pa je ves čas tulila od žalosti. Nazadnje je položila na grob cvetja, grof je zasadil sredi groba že pripravljeno smrečico, grofič pa je prinesel s komaj vidnim nasmehom kos hrastove deske, kamor je vrezal glavne podatke o življenju Hanibala Mukija, in jo zataknil v zgornji del groba. Šele v prvem mraku so se vrnil v grad.

Med tem časom pa so se za grajskimi okni in vrati, za drevesi in ovinki prerivali dekle in hlapci, težaki in otroci ter se krohotali.

*

Drugo jutro je prihajala iz sosednje vasi stara Hrgovka, katere edini opravek je bil, hoditi s pogreba na pogreb, z molitve na molitev. Ko je zagledala nekaj korakov od ceste za grajsko kapelico svež grob, je sklenila roke, se prekrizala in vzdihnila obupano:

«O, ti moj ljubi Bog in sveti Jurij! Kakšni so postali ti gosposki ljudje! Še posvečene zemlje ne privoščijo krščanskemu človeku! Saj pravim, ves svet je že v Antikristovih rokah!»

Pristopila je bliže, se sklonila nad grob, uravnala cvetlice in počasi prečitala napis na hrastovi deščici:

Tukaj počiva

HANIBAL MUKI

Rojen 5. II. 1926.

Umrli 13. IV. 1933.

Bodi mu zemljica lahka!

R. I. P.

Hrgovka se je dyignila in zastokala:

«O, in tako mlad je moral zapustiti svet! Tako mlad! In tako mlademu nedolžnemu otroku niso privoščili blagoslovljene zemlje! O, ti Antikristi! O, saj še imena mu niso dali krščanskega, o, ti reveži ti!»

Kar zjokati se je morala nad hudobo tega sveta.

Ko so se ji oči posušile, pa je pokleknila pred grob, sklenile roke in polglasno molila, kakor je bila njena navada.

«Da bi dobila tota duša, katere telo tu spodaj počiva, večni mir in pokoj, oče naš...»

«Za vse njene sorodnike, starše, brate in sestre, strice in botre, oče naš...»

«Za vse verne duše, posebno pa za duše tistih, ki čakajo na večno zveličanje, oče naš...»

«Za našo zadnjo uro, oče naš...»

Vstala je in s tihim zadovoljstvom, da je s svojimi molitvami vendar nekoliko pripomogla k zveličanju po nedolžnem zavržene duše, krenila v vas.

*

Ob tistem času pa je oskrbnik sestavljal račun o zdravljenju in pogrebu Hanibala Mukija. Robantil je in klel, da se je kar kresalo v njegovi mali pisarni, besen je vzel veliko glavno knjigo in napisal na čelu prazne strani.

Pasja zadeva.

A čez čas se je premislil, prečrtal obe besedi in napisal na čelu prazne strani.

Zadeva Hanibala Mukija.

1. 13. IV. zdravnik Mernik iz Brstja . Din 500—
2. „ zdravila „ 120—
3. „ zdravnik Ovnič iz Kotovara „ 650—
4. „ zdravila „ 138—
5. „ poraba bencina in olja . . „ 112—
6. 14. IV. rakev 250—

Tedaj ga je po telefonu poklical grof Teobald Polsterholz, dolgo sta se razgovarjala, oskrbnik si je s tiho kletvijo napisal neki naslov in pod

zadevo Hanibala Mukija pripisal še novo postavko:

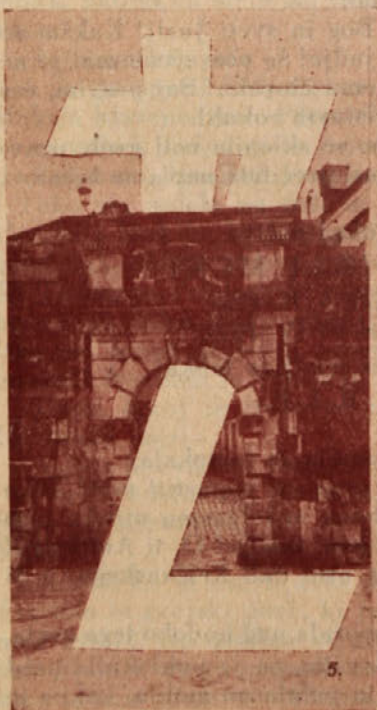
7. 15. IV. Hanibal Muki II. iz Berlina,
danes naročen Din 7500—
Skupno . . . Din 9270—

Z besedami: devet tisoč dve sto sedemdeset dinarjev.

Zunaj pred vrati pa je čakalo pol vasi, da jim izplača šesttedensko dnino. Soboto za soboto prihajajo, a vedno isti odgovor: grof nima denarja. Kriza. Veliki davki. Pridite prihodnjo soboto! — Jutri bo velika noč, v hiši pa ni niti soli, kaj šele prgišče bele moke ali kos mesa! No, danes vendar morajo dobiti, čez praznike jih že ne bo pustil kar tako. In saj ni mnogo: pet dinarjev dnevno brez hrane. Kaj bi se to grofu poznalo, ki ima posestev, da jih ne prehodi v treh dneh!

Tedaj so se odprla vrata in na prag je stopil oskrbnik. Suhi, izpiti obrazi so se zagrizli vanj. Oskrbnik jih gleda nekaj časa, nato pa stisne pesti, namršči obrvi in bruhne iz sebe:

«Nič ne bo. Grof nima denarja — mora si kupiti novega psa!»

G. Brandes¹:

Kraljevič in soha

ivel je nekoč kraljevič. Zemeljskega bogastva ni imel, pač pa je bil razumen in strasten. Prebival je v gradu svojega očeta in v tem gradu je bila galerija z mnogimi sohami. In zgodilo se je nekaj nenavadnega: kraljevič se je zagledal v eno izmed ženskih soh, in ta ljubezen ga je vsega prevzela.

Ni si mogel pomagati, ure in ure je prebil v galeriji in neprestano zrl v

to soho. Njen pogled ga je vsega omamila.

Če jo je gledal v sončni svetlobi, se mu je zdela njena lepota sijajna in bleščeča, v luninem svitu ga je popolnoma očarala. Če jo je pa razsvetljevala njegova svetilka in je zastirala senca vse ostalo v dvorani, se mu je zdela mogočna in božanska.

Čim dalje jo je gledal, tem bolj se mu je dozdevalo, ko da tli v njej iskra življenja in ko da se ji počasi kri pretaka po žilah.

Objela ga je neodoljiva misel, ali bi ne mogla soha

¹ Znamenit danski literarni zgodovinar. To pravljico je napisal kot 18letni mladenič.

oživeti. To mu je neprestano rojilo po glavi, pa je končno sklenil, da poizkuša uresničiti svojo željo.

Sam pa ni vedel, kako bi se dalo to narediti; zato se je zatekel k staremu čarovniku in ga goreče prosil, naj mu pomaga. Ta mu je obljubil pomoč, toda le pod enim pogojem. Ni zahteval od njega, da ubije velikana, da zakolje zmaja ali da jaha skozi ogenj. Izjavil mu je kratko in malo, da bo oživil soho, če tako želi. Če si pa ne bo znal pridobiti njene ljubezni ali pa pridobljene ohraniti, bo moral sam okameneti tam, kjer je stala soha. Zaverovani kraljevič ni nič ugovarjal in je odjahal zopet domov.

Neki večer sta sedela pri mizi kraljevič in soha, ki je bila sedaj že živa žena. Kraljevič jo je zopet poučeval kakor vsak večer, odkar jo je prebudil v življenje. Naučil ji je oko, da je gledalo, uho, da je slišalo. Ona mu je torej mnogo dolgovala; brezmejnja je bila njena hvaležnost. Željno je prisluškovala vsaki njegovi besedi. Kraljevič se je pa delal hladnega in mirnega. Njena hvaležnost je prehajala v ljubezen, on pa je krotil svojo strast, čeprav je bila hujša ko kdaj prej. Vedno je mislil na to, da je ne sme le pridobiti, ampak da jo mora tudi ohraniti, in s tem tudi sebe njej. Zaradi tega ni hotel motiti njene ljubezni z nobenim znakom lastne ljubezni: njena naj bi se mirno razvijala, če ima za to dovolj moči.

V njenem bistvu je ostalo mnogo prejšnje narave. Najlepša je bila, če je mirovala in če se je počasi gibala. Takrat je objemal njeno bistvo nekakšen flegmatičen mir in v gibanju njenih udov je bilo nekaj kakor glasba. Redko se je gibala v hitrejšem ritmu, s tesnobnejšo brzino kakor sedaj, ko jo je začela grabiti strast. In takrat ni bila tako lepa.

Bil je pa kraljevič pravi vitez in ji ni seveda nič povedal o pogoju, pod katerim je dobila življenje.

In tako je minilo precej časa in je medtem njena strast neprestano rasla, kraljevič pa se je vedno bolj zatajeval. Ona je zaradi tega zelo trpela, a njemu je bilo hudo. Vendar se še ni mogel odločiti, da bi ji odkril svoj ljubezen. Bal se je namreč, da bi s tem morda ne ustavil rastočega vala njene strasti, ki bi potem lahko začel počasi padati. Dosihamal še ni glasno tožila. Neki večer pa ji je zdrknilo: zakaj ni ostala rajši soha! Te besede so kraljeviča hudo zadele. Vprašal se je, s kakšno pravico je temu bitju dal življenje in ga potem pahnil v trpljenje. Sam je trpel zaradi svojega vedenja, in zakaj? Ali se ni že dovolj prepričal o njeni ljubezni?

In zopet je minilo nekaj časa. Neki večer pa ji je zatrepetala na ustnicah ista preprosta tožba, kar sama se ji je izvila. Tedaj je kraljevič pozabil na vse svoje sklepe in ji odkril vso svojo strastno ljubezen. Ko jo je zapustil in se ji je polegla prva opojnost sreče, se je čutil neizmerno srečen, saj je bil rešen težkega bremena. Njena narava, ki jo je bila pritajena žalost spravila iz ravnovesja, je dobila zopet svoj posebni sohasti mir. Tiho se je veselila, ko je mislila na njegovo ljubezen. Kraljevič pa je bil čisto pijan, bolj kakor kdaj prej. Zakaj v njegovi notranjosti je razsajal vulkan, njegov dosedanji mir je bila le krinka. Napetost je rasla, ko jo je moral za nekaj mesecev zapustiti, da se na očetovo povelje udeleži vojne.

Vrnil se je, toda razmerje med ljubimcema se je sedaj čisto izpremenilo. Ko jo je prvič zopet videl, ga je bila sama strast, ona pa je bila mirna. Njegova narava je prišla iz ravnovesja, njena se je umirila. Ni doživel sprejema, kakršnega je pričakoval. Skoraj divje jo je stisnil k sebi, ona se je pa samo smehljala.

Dnevi so tekli. Njegova strast je ostala in jo je njen mir le še podžigal. Ali ona ga ni razumela, bila je mirna, svesta si svoje sreče, in ni mogla doumeti, da bi on mogel dvomiti o njeni ljubezni. On pa je čutil, da

ni več takšna, kakršna je bila pred njegovo izjavo, ni pa vedel, da strast, ki jo je od nje zahteval in ki jo je prej obvladovala, ni bila v skladu z njeno naravo. Niti slutiti ni mogel tega. Njegova neugnanost ji je zaradi tega postala končno mučna. In kaj je sledilo iz tega? Kraljevičeva gorečnost je rasla v blaznem diru, ona je pa bila vsak dan hladnejša, tako jo je mučila in utrujala njegova neugnanost.

Ali on si je moral ohraniti njeno ljubezen. Že davno je bil pozabil na pogoj, pod katerim je ona dobila življenje, toda sedaj je ta ljubezen bila zanj v drugem oziru življenjsko vprašanje.

Odtod njegova nešteta, utrudljiva vprašanja, ali ga ljubi, ali res iz vsega srca. In ker je morala tisočkrat na to vprašanje odgovoriti, je postal njen odgovor sčasoma čisto mehaničen. Nazadnje je molčala, če je silil vanjo z vso svojo gorečnostjo. Sedaj se mu je zbudil spomin. Da bi se rešil negotovosti, jo je nenadoma s solzami v očeh zasnubil. Prosila ga je, naj malo počaka, da stvar premisli. Zavrtelo se mu je v glavi. V slepi strasti ji je začel naštevati vse dobrote, ki mu mora biti zanje hvaležna. Končno jo je zgrabil za roko in jo s silo odvedel v veliko galerijo, kjer je nekoč stala kot soha.

«Tukaj,» je kriknil in skočil na prazni podstavek, «tukaj si stala kot soha brez življenja, pomisli, kaj sem storil zate, povej mi, da me ljubiš!» — «Vem, kaj sem ti dolžna,» je odgovorila, «ali jaz te ne ljubim.» — »Vedi,» je zavpil, «da moram umreti, če izgubim tvojo ljubezen. Okamenel bom, če rečeš, da me nič več ne ljubiš.» Pokleknil je na podstavku in iztegnil roko kakor človek, ki prosi pomoči. Toda na njenih ustnicah se je pojačil mehljaj, ni mu verjela. «V kamen se pač ne boš izpremenil,» mu je odvrnila, «toda če tudi te moje besede pretvorijo v kamen: ne ljubim te.»

Rč.

Sergej Zajackij:

Pismo

o sem se vrnil iz urada domov, sem našel v vratih svoje sobe listič s temile besedami:

«Dragi prijatelj! Rad bi te videl. Obišči me. Moj naslov je: Anastazijskij pereulok štev. 9. Tvoj Baronov.»

Prav nobenega Baronova nisem poznal.

«Slišite,» sem rekel svojemu sosedu, «morda je listič Baronova namenjen vam?»

«Morda od Kozlova?»

Tudi on ni poznal nobenega Baronova.

Morda pa se je Baronov zmotil v hišni številki, v številki vrat, v ulici. Vrag vedi, v čem se je Baronov lahko zmotil.

Puškin je dejal nekoč, da so vsi Rusi leni, niso pa radovedni. Toda jaz sem le napol Rus, moja mati je bila Poljakinja. Zato sem len, a radoveden.

Skrivnostni Baronov je stanoval v majhni, enonadstropni hiši. Že sem hotel potrkat, ko so se nenadoma odprla vrata in je neka ženska stopila mimo mene, zavita v ruto, ter me začudeno pogledala s svojimi očmi, ki so se mi zdele znane.

«Je državljani Baronov doma?» sem vprašal.

Molče je prikimala, šla s povešeno glavo dalje in se tesneje zavila v zamazano ruto. Toda njena hoja se mi je zdela presenetljivo znana.

Ko sem stopil v temno, po zelju dišečo prednjo sobo, sem dejal glasno:

«Državljan Baronov!»

Zaslišal sem nekaj korakov in na pragu se je pojavil nekdo, ki mi je bil vsekakor znan. Toda kdo?

«Kako lepo,» je zaklical, «da ste prišli! Zelo sem se bal, da se najino dobro razmerje ne bo obnovilo. Komaj sem si lahko mislil, da bi se mi kdo v teh dneh moje največje sreče odtujil in da bi se izognil srečanju z menoj.»

«Kako ste mogli misliti kaj takega!» sem mu zaklical, stisnil roko in si mislil: «Kje, hudiča, sem ga neki že videl?»

Soba je bila majhna, toda čedna, dve neenaki postelji sta bili skriti za omarami.

«Torej,» je dejal, «zdaj sem oženjen.»

«Ni mogoče! S kom?» sem vzkliknil, in komaj da sem zatrl krohota.

«Z njo!»

«Aha!»

«S Sonječko! Z Zofijo Aleksandrovnno!»

Kakor bi me bilo spreletelo, se je pojavila pred menoj preteklost. Spomnil sem se zimskih dni pred vojno, voženj na saneh, vijoličastih rož in dekleta z očmi, ki so me pravkar pogledale. Spomnil sem se Baronova. Že takrat je veljal za njenega ženina, toda zaradi česar ni prišlo nikoli do njune poroke.

«Veste,» je kričal Baronov, skakal neprestano s seže in sedal spet nazaj, «vsa ta leta sem živel, kakor živijo vsi! Prepotoval sem vso Rusijo, prestal sem tifus... potem... Če želite, vam povem vse do podrobnosti.»

«Le.»

«Že od leta 11. sem zaljubljen v Sonječko... O, vsi ti sprehodi po ulicah, plesi in gledališče! Strašno jo imam rad. Si lahko mislite, jaz — kemik — sem šel k vedeževalki. Ljubosumnost! Na vse sem bil ljubosumen. Tudi na vas! Saj ste bili takrat tako zastaven fant...»

«Bežite no, name...»

«Saj vam pravim, bil sem iz sebe! Nazadnje sem jo poprosil za roko. Odklonila me je, pri tem se je skoroda onesvestila, ona... In potem vojna, in potem revolucija — prva, potem druga. In potem so razgnali Moskvičane po vsem svetu. Človek bi menil, da je pač čas, da se spametuješ, pa nič! Vozil sem se v živinskem vagonu, kakor se je to pogosto dogajalo, in sem sanjal o njej! Kje neki je zdaj? Zdaj jo poišči! Tako, tako. Pa ti grem nekega večera — deževalo je, moker sneg — zagledam, da lepi neka ženska nekak listek na zid. Prav tisti hip je neki avto od daleč razsvetlil vso cesto. Ozrla se je — Sonječka! Si lahko mislite, kako mi je bilo pri srcu? Ni me opazila! Luč ji je svetila naravnost v oči. Ko je avto oddirjal mimo, je ni bilo več. Pristopil sem k listu, prižgal vžigalnik in čital:

— Prodam: samovar, omaro, staro pisalno mizo iz mahagonija. —

In prav pred to pisalno mizo je bila izrečena najina usodna izjava. Čudovita pisalna miza. Seveda vso noč nisem spal. In ona je stanovala (naslov je bil naveden) popolnoma blizu. Reči moram, njena siromašna obleka me je ganila. In jaz norec nisem maral sam k njej iz ponosa! Po tisti zavrnitvi...

Toda (tu je Baronov pritajil svoj glas) moj sosed je — špekulant, vse mogoče stvari kupuje in vselej se posvetuje z menoj. No, pa sem mu nasvetoval, naj kupi tiste pisalno mizo... Bilo jo je treba vendar podpreti... Zvečer sem prišel domov — na saneh pred hišo — pisalna miza. Srce mi je kar poskakovalo v prsih. Kar razburjen sem bil. Špekulant je bil navdušen. Spotoma že so ga trije prosili, naj jim prodaja pisalno mizo, in nekak bivši knez jo je pohvalil. Poklical me je, naj si jo ogledam. Rekel sem, da pridem kdaj kesneje... Toda bilo mi je neprijetno, saj veste... K njemu zahajajo različne dvomljive dame, in potem ta pisalna miza! Nenadoma je potrkal sam pri meni. «Poglejte,» je rekel, «kaj sem našel v tej pisalni mizi!» Pogledam — njena pisava... Berem... Toda to je vendar... Izprosil sem si list zase za plačilo, ker sem mu priporočil tako dober nakup. Kar preberite.

Bral sem:

«Ne vem, ali se bom odločila, da odpošljem to pismo. Ljubim Vas, toda če Vas vidim, rečem vse kaj drugega. Včeraj sem Vam rekla, ne. Nikar ne verjemite...»

Ne obsojajte me. S...»

Baronov je trepetal od razburjenja.

«Kar mislite si, kaj se je zgodilo z menoj! Torej mi je tedaj ta avša iz dekliske sramežljivosti rekla, ne, in jaz, idiot, sem bil užaljen ter sem pretrgal vse vezi, namesto da bi jo polagoma privadil tej misli. No, sem si mislil, zdaj je treba vso zadevo poravnati... Šel sem k njej in — saj vidite (ves srečen se je zasmel) — dobro mi je uspelo...»

«Že takoj pri vstopu sem srečal Zofijo Aleksandrovnno in, odkrito rečeno, nisem je spoznal!»

«Spremenila se je, vem. Saj je mnogo pretrpela! Vas se spominja... Le zakaj je ni?»

«Si hočete ogledati pisalno mizo?» je rekel nenadoma. «Sosed je zdajle doma. Spomnili se boste starih časov.»

Da bi mu ustregel, sem pritrtil.

Toda tisti hip, ko smo potrkali na sosedova vrata, je pozvonilo na glavnih vratih.

Majhen, debel mož nama je odprl vrata. Baronov je hitel odpirat svoji ženi in zaklical nama: «Seznanita se: Trohimov — Gromov.»

«Imate radi starine?» me je vprašal Gromov in me vodil k pisalni mizi. «Kako jih človek ne bi imel rad. Poglejte samo, kako so ti hudiči znali obdelati furnir. Dandanašnji mizar bi se lahko desetkrat na glavo postavil, pa še ne bi spravil skup takega laka. In koliko predalov! Danes sem izložil iz njega vso ropotijo.»

Zdrzil sem se. Na neki kuverti sem zagledal svoj polni naslov: «Gospod Aleksej Pavlovič Trohimov.»

«Odkod je ta kuverta?»

«Eh, neko pismo je bilo v njej... Dal sem ga gospodu Baronovu... Nekakšno ljubezensko pismo. Toda pogledajte tole vazo! Pristno kitajsko delo!»

Vtaknil sem kuvertu v žep in dejal:

«Dovolite, da vzamem to s seboj za spomin, kdaj sva se spoznala.»

«Pojdi na čaj,» je dejal Baronov. «Sonja se je vrnila. Saharin imamo. Pridete vi tudi?»

«Ne,» je dejal Gromov, «delati moram.»

«Zmerom posli!»

«Ne gre drugače.»

Sonječka me je zelo prijazno sprejela. Radovedno sem jo opazoval, pa nisem opazil pri njej niti sledu kake zadrege. Bilo je prijetno sedeti s srečnima človekoma za mizo in se spominjati preteklosti.

Tistega dne sem zasovražil svojo sobo.

In sreča je bila vendar tako blizu.

Nekaj dni nato sem ju spet obiskal. Ista zgodba — čaj in sreča. In pri njej, pri njej nikakega obžalovanja.

Ti neumna gos, ti, zakaj nisi tedaj odposlala pisma?

«Sicer pa,» je dejal Baronov, «sosed mi je pravil, da si vzel kuvertu tistega pisma ti...»

«Da, vzel sem jo, hotel sem jo izročiti tebi, pa sem pozabil...»

«Kje jo pa imaš?»

«Izgubil sem jo.»

«Ni mogoče! Toda on, ta zarobljenec menda vendar ni prebral naslova?»

«Tam je bilo mnogo različnih papirjev.»

«Tako je tudi bolje. Jaz namreč skrivam to storijo pred njim. To ni zanj.»

Zdelo se mi je, da je Sonječka nekoliko zardela. Pogledal sem ji v oči in hotel zbuditi med nama vsaj nekako romantično zaupnost. Toda ona je obrnila svoj nos proč in pogledala s takim samozadovoljnim oboževanjem svojega moža, saharin in samovar, da se je prebudila v meni zlobna zavist.

«Škoda, da nimam tiste kuverte.»

«Toda, tu imaš prazno kuvertu. Če bi se res tako rad še iznova prepričal o svoji sreči, poprosi Zofijo Aleksandrovnno, naj napiše nanjo še enkrat tisti naslov.»

«Zakaj ne? Kaj, Sonječka? Napiši gal!»

In se je zadovoljno nasmehnil, med tem ko me je Sonječka neprijazno pogledala in odločno napisala:

«Gospodu Ivanu Petroviču Baronovu.»

Mlaskaje jo je poljubil. Ona se je umaknila in zardela, pa ne da ji je bil poljub neprijeten, marveč zato, ker se je ženirala mene. Oh, kadar odidem! Po-

Ko se
pomlad prebuja

ljubljal se bosta do sitedga. V meni je začelo kipeti. Ko sem se že poslovil in je hotel Baronov zapreti za menoj vrata, sem nenadoma dejal:

«Ah, tu jo imam! Našel sem originalno kuverto.»

Potegnil sem kuverto iz žepa, mu jo dal v roko in odšel, ne da bi se bil ozrl. Nikdar več je nisem videl.

Prevedel M. K.

Cathreen Smith

Pod krinko

retjič je udaril gong. Pogovor med gledalci je utihnil in se izpremenil v pridušen šepet. Peter je izginil v temi.

V medlo osvetljeni loži zraven odra se je odražala senca mladega, elegantnega moža; toda še preden ga je občinstvo zapazilo, je zaigral orkester in vsi pogledi so se obrnili proti odru.

Zastor se je razdelil, kakor bi ga bil veter odprl. Za trenutek je nastala tišina, da se še dihanje množice ni čulo. Potem je zdrnila na oder ženska senca, plesaje, kakor bi plavala po zraku. Le malo več kakor črna krinka na obrazu jo je pokrivalo. In še ta maska je

zakrivala le oči, nos in čelo, tako da so se videla pod njo ostra, skoraj okrutna usta. Napete ustnice, ki so se v koticah komaj stikale in ki so izdajale dve vrsti lesketajočih se, biserno belih zob, so bile v ostrem nasprotju z mehkiimi, voljnimi gibi mikavnega telesa. Hrepenenje in bolesta odpoved sta se družila v črtah telesa in ustnic. Navdušeno ploskanje je zadonelo, ko je naposled izginila za odrom in si pritisnila roke na prsi.

Podzavestno je pustila, da ji je obesila strežnica Mimy težki, z zlatom okrašeni kitajski plašč na rame. Njen pogled je strmel skozi zastore v ložo za odrom. Zdrnila se je, ko se je roka, ki ji je omahnila, dotaknila v širokem žepu šelestečega pisma, ki so ji ga bili pred nekaj meseci prinesli.

Ploskanje je poklicalo umetnico nešteto krat na oder, dokler ni morala naposled odložiti plašča in ponoviti konec svojega plesa.

Potem je legla vsa izmučena v svoji garderobi na otomano, medtem ko je občinstvo še zmeraj besnelo in jo klicalo.

Potegnila je pismo iz žepa in prebrala z drhtečim srcem:

«...rotim vas: v znak, da me boste uslišali in da hočete postati moja žena, snemite po drugem plesu krinko z obraza, da bom videl oči, ki mi obetajo največjo srečo. Če mi te prošnje ne uslišite, bom vedel, da sem vam bil le igrača...»

Podpisal je te vrstice mladi Fersen, dedič in solastnik velike tvornice.

Že pred tedni je bila dvorana naprej razprodana za plesalkin poslovilni večer. In med ljudmi se je čulo šepetanje, da bo ta večer sploh poslednji nastop slavljene umetnice, ki se misli posloviti od odra in se poročiti z mladim Fersenom.

Zato je bil nocojšnji večer važen dogodek v družbi. Gospodje so prišli v frakih in dame v najlepših oblekah z golimi hrbti — vsi so mislili, da to dolgujejo veliki umetnici.

Ker je plesalka tako dolgo strmela v pismo, je Mimy radovedno stopila k njej. Ko pa je spoznala pisavo, se je prestrašeno umeknila. Kaj naj stori? Ali naj vse prizna?

Spet se je oglašil gong. Plesalka je šla na oder. Mimy je ostala v garderobi sama in vest jo je grizla. In kakor tolikokrat, se je v mislih spet spomnila vseh dogodkov zadnjih let.

Razločno je videla, kako stoji v bolnišnici ob beli postelji, kjer leži njena gospodarica. Mlada umetnica je doživela hudo avtomobilsko nesrečo. Čeprav je ostala živa, niso mogli rešiti zdravniki njene lepote. Obraz so ji pokazile strašne brazgotine. Takrat je mlada plesalka, ki se ni hotela od odra posloviti, odkrila strežnici svoje fantastične načrte. V globokem, groznem sočutju je Mimy podpisala skrivno pogodbo z njo. Odtlej je igrala Mimy pred svetom vlogo slavne plesalka, ta pa je živela svoje skrito življenje v njeni senci. Le nekaj ur, ko je plesala, je bila slavljena, je res živela...

Mimy je igrala svojo vlogo kar predobro. Postala je velika dama in široko razmetavala premoženje svoje gospodarice. Pogajala se je z agenti, tiranizirala je ravnatelje s prirodno samo-ob-sebi-umevnostjo, sprejemala vse občudovanje, ki je bilo namenjeno umetnosti njene gospodarice. In medtem je imela tudi nekaj majhnih pustolovščin, ki niso bile vse prav v skladu z značajem njene gospodarice. Drugače pa je znala Mimy tako imenitno skrivati svojo tajnost, da je ves svet mislil, da je krinka samo plod plesalkine muhavosti. Vse je šlo, kakor je bilo treba, dokler se ni mladi Fersen zaljubil v nesrečno plesalko. Mimy je lahkomišlno odgovarjala na njegova pisma. Ko jo je povabil, je prišla na njegov dom. Pri nekem romantičnem domačem plesu jo je poljubil in ji ponudil svoje ime in svoje premoženje. Šele tedaj se je začela Mimy zavedati, da je zašla predaleč. Vendar pa ni imela dovolj poguma, da bi mu vse to priznala. Ali naj bi mu bila povedala, da je ljubil plemenitejšo dušo in popolnejše telo? Da je poljubljal deklo in hrepenel po gospodarici?

Ni imela dovolj poguma, da bi vse to priznala. Morda zato, ker je tudi ona začela njega ljubiti...

Kaj zdaj? Ploskanje je zbudilo Mimy iz misli.

Druga plesa je bilo konec.

Mladi Fersen je stopil na rob lože. Čakal je na znak, ki naj bi odločil njegovo usodo.

Oder se je izpremenil v morje cvetja in sredi njega je bila umetnica, zavita v težke zlate tkanine, kakor eksotičen, dragocen cvet. Vonj, ki jo je obdajal, jo je opajal, in besneče ploskanje je zvenelo na njeno uho, kakor bi prihajalo od nekje daleč, daleč. Čutila je, kako poizkušajo temni pogledi moža v najbližji loži predreti njeno krinko. Zgrozila se je ob misli, da je na svetu človek, ki jo res ljubi. In zameglilo se ji je. Kakor v sanjah je hotela pograbiti krinko in si jo strgati z obraza, toda brez moči ji je omahnila roka. Težki plašč ji je zdrknul z ramen. Obrnila se je k loži in njene ustnice so izgubile vso okrutnost. Mehke, hrepeneče, nežne so postale...

Tedaj se je zasvetil v loži droben blisk in strel je predril gosto meglo, ki ji je skalila pogled. In v tej megli je utonila. Za zmeraj. Tenek curek krvi ji je pritekkel izpod krinke, potem pa je omahnila med cvetje — prav tedaj, ko je drugi strel v loži napravil konec mlademu Fersenovemu življenju.

Rembrandt z mlado ženo Saskia

Živali in vojna

Zbrale so se živali, da bi se posvetovale, kako se bodo vedle v prihodnji vojni.

Lev, ki je navajen, da govori zmeraj prvi, je dejal: «Iznenada bom planil na sovražnika in ga kar s šapo uničil.»

Tiger je pomislil in rekel:

«Jaz bom najprej previdno ostal v ozadju. Ko bo najmanj mislil, bom skočil na sovražnika in mu pregriznil vrat.»

Hiena in šakal sta se spogledala in rekla oba v en glas:

«Midva ne poznava boja. Za naju se začne boj, ko je vsega konec.»

Tako so povedale vse živali, kako bodo v vojni, le osel je molčal.

«Kaj pa misliš ti, dragi prijatelj?» ga je posmehljivo vprašal lev, ki je vodil zborovanje.

«Jaz bom pa spet podpisoval vojno posojilo», je skromno odvrnil osel.

Betty Denn:

ETHEL

Igralnica v klubu. Še pet minut manjka do petih. Dva gospoda okoli petindvajsetih let sedita za mizo. «Ethel je bila včeraj čudovita. In kako hitro se je preoblekla. Res zalo dekcle...»

«Res, in kako se zna vesti! Kje se je le tega naučila. Saj še osemnajst let nima.»

«To je prirojeno. Rasa. Prepričan bodi, Peter, da bo zmeraj taka. Zmeraj prva med svojimi prijateljicami.»

«Saj je tudi lepa. Morda najlepša med njimi.»

«Mogoče. Toda za tem tiči nekaj več. Ona vselej ve, kaj hoče. Nikoli se ne izpozabi. Saj veš, kako je bilo včeraj! Kako smo jo prosili, da bi šla z nami v bar, pa je nismo mogli pregovoriti. Na svoj dobri glas gleda. Ker mora biti ves dan v moški družbi, je to potrebno, in tega se dobro zaveda.»

«Res škoda, da ni šla. Kako dolgočasno je bilo potem v baru. Kar preveč drži na moralo...»

«Ti si pa vanjo pošteno zaljubljen...»

«Čemu bi skrival? Res je.»

«Potem ji pa povej!»

«Da se bo iz mene norčevala!»

«Oh, kaj, tudi ona je ženska. Samo prave strune moraš napeti. Ali nisi še nikoli opazil, da bi pogledala za teboj bolj kakor za drugim?»

«Ne.»

«Morda premalo paziš. Zaljubljenec je slep. Še tega ne vidi, kar druge že kar v oči zbode.»

«Ali si morda ti kaj takega zaslutil?»

«Ne, nikoli se nisem za to zmenil. Če pa hočeš...»

«Prav. Samo oprezen moraš biti.»

«Kar brez skrbi bodi. Za nocoj je obljubila, da pride sem v klub. Saj veš, da bomo imeli ples. Pojdiva v dvorano. Morda...»

In šla sta. Dvorana se je kar kopala v luči. Ko sta stopila na prag, je Peter prebledel. Zagledal je Ethel, ki se je pogovarjala z gručo gospodov. Njegov prijatelj Mac se je nasmehnil: «Vidiš, kako si neroden...»

Peter ni vedel, kaj naj stori. Mac ga je prijel za roko:

«No, obrni se! Pojdi in pozdravi jo!»

Ethel ju je takoj opazila. Stopila jima je naproti in vzkliknila:

«Aha, danes sta pa zamudila. Danes sem bila jaz prva.»

Zdajci sta Peter in Ethel sama. Ona si je prižgala cigareto. In potem mu je rekla:

«Kako ste se pa predvčerajšnjim imeli, ko sem vam ušla?»

«O, saj veste... Zelo nesrečen sem bil, da ste nam dali takšno nezaupnico. Ali ne marate barov?»

«Saj jih še ne poznam.»

«Če pomislim, kje ste že vse bili. V Evropi, na Havajskih otokih, v Egiptu... Saj niso bari nič tako strašnega!»

«Toda s starši se ne maram bosti. Sovražim prepire. Tudi čas za bare še pride. Ali vas tako vleče tja?»

Nekaj časa se poizkuša Peter spuščati v popisovanje. Ethel ga na videz pazljivo posluša. Potem začne Peter prositi: «Vsaj enkrat pojdite z mano. No, samo enkrat...»

Tedaj mu Ethel obljubi, da pojde.

Kakor kakšen dvorni ceremonijar vodi ravnatelj bara «Ronyja» mlado dvojico v ložo: Ethel in Petra.

Peter je kar presrečen. Do zadnjega trenutka je mislil, da se bo Ethel premislila. In kako natanko je

določila čas in kraj sestanka: «Naravnajte uro na sekundo natanko! Čakala vas bom v taksiju pred vašo hišo. Avto boste spoznali po tem, da bodo vratca odprta. In točno pridite, drugače!...»

Spomin na te besede ga osrečuje.

Gledata v parter, kjer plešejo. Pari kar drče po lesketajočih se tleh. Nekaj svečanega je v zraku.

«No, kako vam je všeč?»

«Tako nekako sem si mislila, da mora biti.»

Iz sosedne lože zijajo ljudje in se pasejo na Ethelini lepoti. «Ne morem pomagati», si misli Peter. «Taka je pač navada. Gledajo jo kakor tele nova vrata.»

Iznenada se dvorana napolni. Ljudje so prišli iz gledališča. Gola ramena se odražajo od frakov. Časih se začuje srebrn smeh. Ethel je čudno vznemirjena. Moških, ki zijajo vanjo, menda sploh ne vidi. Vsi pogledi, ki jo časte, gredo mimo nje, kakor bi ne bili njej namenjeni. Potem hitro vstane.

«Dovolite! — Samo za trenutek. Tja k ogledalu grem. Mislim, da je na moji obleki nekaj narobe.»

Le nekaj korakov stran na hodniku med ložami je ogromno ogledalo s slabo kopiranim okvirom iz empirskih časov. Proti njemu gre. «Koliko erotike, privlačnosti je v njeni hoji», si misli Peter. Ves zamaknjen strmi za njo. Eden izmed mnogih je, ki jim slede pogledi v isto smer. Potem opazi, da ni edini občudovalec. Kako zijajo za njo! Še celo natakariji! Nesramno! In s stisnjenimi ustnicami čaka, kdaj se bo vrnila.

Naposled pride Ethel. Tisti dve minuti, ko je popravljala pred ogledalom obleko, sta se mu zdeli cela večnost.

Ethel se smeje. On pa je slabe volje. Njena hladnokrvnost, ravnodušje ga draži.

Spusti se v naslanjač. Vidi, kako vročično gore Petru oči.

«Kaj vam je?»

«Nič — ali bi radi plesali?»

«Skoraj se ne upam. Preveč ljudi je zdaj. Morda bi utegnil kdo...»

Kako je mogel to pozabiti! Mac je imel prav: zmeraj je taka. Zadržati se zna. Grize si ustnice. Nekaj ga je pograbilo, da bi jo prijel okoli pasu in jo poljubil. On — edini. Potem se mu iznenada zazdi, da je ves svet opazil skrito ložo. Da strme vsi radovedneži vanjo. Vsi pohotneži. Da iztegujejo tipajoče roke.

Nič več se mu noče vrniti dobra volja. Vneto premišlja, o čem naj bi govoril. Ničesar se ne spomni. In če kaj začne, se mu vselej že po prvih stavkih zaplete jezik, in pogovor se izgubi. Boli ga: kaj mi je vendar?... Ona pa menda kar uživa. To ga grize. Časih, kadar našobi ustnice, se mu zdi, da vidi nasmešek. Ali je njemu namenjen? Pa se menda smehlja le sama sebi, svojim mislim. «Le kako more biti tako dobre volje?» premišlja Peter.

Tedaj pogleda Ethel uro na roki:

«Pozno je! Pojdiva!»

Zdaj se iznenada nič ne upira. Ve, Ethel je dekcle, kakršnih je malo. Pokonci drži glavo in nikoli se ne izpozabi. Ni ji za take zabave. In kako grdo jo je v mislih sodil. Kako je mislil, da je taka kakor vse druge njene tovarišice...

Plačilni pride. Garderobierka prinese njen kožuvinasti plašč in njegovo suknjo. In ko se Ethel oblači, se neopazno skloni garderobierka k njej in ji šepne:

«Gospodična, briljantno iglo, ki ste jo predvčerajšnjim pozabili v loži številka 2, imam jaz...»

Konec stavka pa se je izgubil v trušču orkestra, ki je prav tedaj začel spet igrati.

(Prevel B. R.)

PESEM IZ KONGA

Nenavadna pokrajina v Afriki, kjer ljudje zmeraj pojejo, na lovu, pri pogrebu, na svatbah in pri delu

Afrika je še divjaška dežela. Nepregledne puščave in pragozdi jo delajo še bolj skrivnostno kakor je že sama po sebi. Z nekakšno tesnobo prihajajo vanjo popotniki.

Vendar pa Afrika ni več takšna, kakršna je bila nekoč. Njeni prebivalci niso več tista strašna bitja, ki so se jih nekoč vsi bali. Afričani niso več ljudožerci. Sicer pa nekateri sploh nikoli niso okusili človeškega mesa. Dandanes je kanibalstvo sploh izginilo, tudi pri tistih ljudeh, ki nekoč niso znali ceniti človeškega dostojanstva in razlikovati ljudi od živali. Res je, da se črnci niso prav radi navzeli navad, ki jih je prinesla prodirajoča civilizacija, toda občutili so, da je življenje zdaj nekoliko lepše, ko jih ne prodajajo več kakor živino. Saj je stal sredi preteklega stoletja zamorec v Afriki komaj toliko kakor deset ovac. S tem novim prepričanjem so zamorci postali nekoliko bolj dovtetni za civilizacijo, in to je tudi vzrok, da jih čedalje bolj spoznavamo. Tako na primer do nedavnega noben tujec ni poročal o neki posebni navadi zamorcev iz plemena Kikunov, ki prebivajo ob bregovih reke Konga. To je navada petja. Morda je že kdaj prej kateri izmed tujcev slišal, da tamkajšnji prebivalci prav radi prepevajo in igrajo na razna preprosta kovinska glas-

Črnka iz plemena Kikunov ni zadovoljna z enim samim uhanom. V njenih uhljih jih vidite celo kopico.

bila, toda nihče ni poznal pomena teh pesmi.

«Pokrajina pesmi», kakor so jo tujci krstili, je prav lepa. K njej

prištevamo tudi znamenito jezero Viktorija-Nyassa. Na bregovih tega jezera in ob reki Kongu slišimo že na vse zgodaj pesmi. Pesmi so res precej enoglasne, toda če jih poje več domačinov, se nam zdi, kakor bi slišali nekakšno zborovsko simfonijo.

Če pridete brez slabih namenov k domačinom in jih vprašate, kaj prav za prav pojejo, vam bodo odgovorili: «Pesem radosti». Ta pesem bi se v našem jeziku glasila nekako takole:

«Lepota prirode, zdravje, močna ljubezen,

to so darovi Boga.
Bodimo srečni, delajmo, se veselimo, saj to je življenja čas.
Pojmo, ljubimo se,
pojmo še o smrti,
saj nam še smrt pošilja Bog!»

Zanimivo je, da ti preprosti ljudje izražajo svoje občutke s pesmijo in glasbo. Še celo takrat, kadar pokopavajo mrtve, pojejo isto pesem.

Ali ni to čudno?

Domačini iz Konga, pripadniki plemena Kikunov, prepevajo od jutra do mraka «pesem veselja».

Pogled na teraso neke francoske umobolnice.

Nekoč in
dandanes

Umobolnice

Psihatrija je dandanes na zavida-
nja vredni visoki stopnji, tako da
jo lahko štejemo med vede, ki so naj-
bolj pozitivne. Res so ostale nekatere
duševne bolezni neozdravljive, zato
pa so druge bolezni, posledice dušev-
nih pretresov, ki jih povzročijo obolen-
je živcev, zanesljivo ozdravljive. V
dandanašnjih časih, niso prav redki
primeri, da ozdravijo tudi mnoge
hujše duševne bolezni, paralizno in
druge, in sicer docela in popolno. Za
tako uspešno zdravljenje se moramo
zahvaliti zlasti popolnosti psihatrije
in psihopatologije, v veliki meri pa
tudi samemu sistemu v modernih
umobolnicah.

Nekoč so delali z bolniki, ki se jim
je um omračil, zelo grdo, kakor bi
bili ti nesrečniki postali živali. Dan-
danes pa pazijo nanje dosti bolj ka-
kor na druge bolnike. Medtem ko so
bile nekoč umobolnice prave ječe in
mučilnice, so zdaj sanatoriji. V nji-
hovah lepo opremljenih sobanah zdra-
vijo te siromake, kakor pač zahteva
bolezen. Nekatere zdravijo z elek-
trično masažo, druge s hipnozo in
sugestijo, tretje z raznimi injekcijami
in prhami, bolniki, ki niso okolici ne-
varni, se pa gibljejo prosto po zdra-
vilišču. Sobe imajo lepo opremljene
in postelje čiste.

V starih časih je bilo pa vse docela
drugače. Človek, ki se mu je omračil
um, je bil pač norec, za druge ljudi
nevarno bitje. Zato ga je bilo treba
odstraniti brez sledu. Razen tega so
bili takrat ljudje mnenja, da so du-
ševne bolezni celo nalezljive, in so

zato zapirali bolnike v prave samotne
ječe. V srednjem veku so bili celo
prepričani, da je umobolnega obsedel
sam hudič in da bi utegnil pokvariti
in onesrečiti še okolico. Če ni bil čisto
miren, so ga oblekli v prisilni jopič,
ki je bil pravo mučilo. Razen teh jo-
pičev z jermeni in dolgimi rokavi, ki
so jih bolniku na hrbtu zvezali, so
poznali še druga mučila «za pomirje-
vanje in zdravljenje umobolnih». Če
pogledate naši dve sliki, ki sta iz-
delani po starih francoskih bakro-

rezih, si lahko sami mislite, koliko
so morali takrat umobolni ljudje pre-
stati. Če tak bolnik še ni bil docela
brez uma, je moral že zaradi takega
ravnanja izgubiti poslednjo trohico
zdrave pameti.

Zdaj je, hvala Bogu, drugače. Zdrav-
niki so se prepričali, da je ozdrav-
ljenje duševnih bolezni mogoče in da
pride samo po sebi, če bolnika pra-
vilno negujemo. In posledica tega
prepričanja so dandanašnje moderne
umobolnice.

Kako so nekoč mirili in zdravili umobolne.

Lev ni kralj živali

Tiger je dosti krvoločnejši in za krotilca nevarnejši.

Sredi cirkuške arene sedi v ogromni jekleni kletki na svojih prostorih kakšnih dvajset levov. Mirno in nepremično gledajo predse, kakor bi bili domače, krotke mačke. Skozi areno pa se plazi po trebuhu k svojemu prostoru progast bengalski tiger, počasi in potuhnjeno. Sredi kletke stoji Elid Betley, najbolj znani ameriški krotilec zveri, v elegantni beli obleki z belimi čevlji. V roki drži bič, v drugi pa revolver. Nekaj časa opazuje tigra, kako se leno plazi, potem pa stopi hitro k njemu in počí z bičem. Zver se skotali po tleh in se zvije v klobčič. Tedaj se Betley hitro obrne k levom, ki so tigra dotlej mirno opazovali, in jih s pokanjem biča razbesni, da se začne razlegati po cirkusu njih divje tuljenje. Ljudem, ki to opazujejo, kar vstajajo lasje pokoncu.

Občinstvo, ki ne pozna navad zveri, se čudi, zakaj je krotilec v kletki razdražil živali. Saj so tako mirno sedele... Zato tudi vsi mislijo, da je storil krotilec vse to samo zaradi tega, da bi dosegel pri predstavi večji učinek. Toda Betley trdi, da to ni res. Krotilci razdražijo zveri samo zato, da bi bili sami varnejši, ne pa da bi se pred občinstvom postavljali.

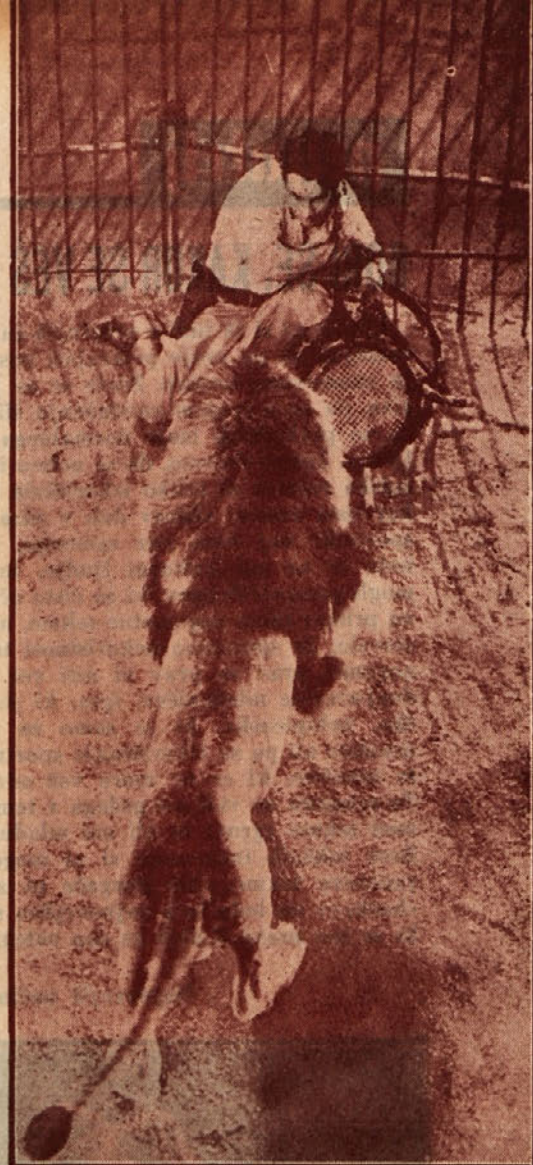
Že v najstarejših časih so ljudje imenovali leva «kralja živali». Precej dolgo pa so strokovnjaki že prepričani, da bi moral imeti prav za prav tiger ta naslov. Sicer doslej še nihče

ni mogel natanko odmeriti njune moči, ker še nikoli nihče ni videl od blizu odločilne borbe med levom in tigrom. Videli so že borbe med tropo levov in tropo tigrov, toda nikoli ni bilo enako število obeh zveri. Pri takih priložnostih so ugotovili samo to, kakšno taktiko ima vsaka vrsta zveri. Levi se drže v gruči in v gruči napadajo, tiger pa vselej išče enega samega nasprotnika, ki je videti slabotnejši od njega, in se ga nenadno loti. Zaradi takega načina boja je pač razumljivo, zakaj v bojih med tigri in levi, tudi v cirkuških arenah, propade vselej več tigrov.

To pa še ne pomeni, da bi moral biti lev močnejši od tigra. Nasprotno! Betley trdi, da bi v boju z levom tiger vselej zmagal, ker je v boju taktično boljši. Lev stoji ves čas v borbi na nogah, tiger pa se tudi prekopicne na hrbet in udarja s šapami okoli sebe, pri tem pa še hlasta s svojimi smrtonosnimi čeljustmi in z ostrimi zobmi raztrga vse, kar mu pride preblizu.

V vseh kritičnih trenutkih varujeta krotilca njegova okretnost in volja. To sta dve orožji, ki ju spoštuje tudi najbolj divja zver.

Kadar strese lev svojo košato grivo in skrije rep med noge ter krene počasi proti svojemu krotilcu, se hoče v devetih od desetih primerov z njim samo igrati. Če pa zapusti tiger svoj prostor in gre s povešeno glavo proti dreserju, mora ta takoj vedeti, da ima tiger zahrbtno namene. Takrat nastane vselej boj na življenje in smrt. Čeprav je tiger, ko se izučí, dosti poslušnejši kakor lev, ostane vendar tak samo do tistega usodnega dneva, dokler se v njegovi glavi ne

Ameriški krotilec Betley kroti leva.

zbudi nekaj kakor spomin na staro divjost in upornost. In tisti dan plane na svojega gospodarja. V takih primerih se posluži krotilec svojega revolverja za strah in ustrelí zver iz največje bližine med očí. S tem odvrne za trenutek njeno pozornost od sebe in se lahko umakne. Tiger se umakne tudi pred stolom, ki ga drži krotilec proti njemu, ker se boji nog.

Poklic krotilca je silno nevaren. Zveri, ki jih žge samo ogenj divjosti in upornosti, ne poznajo ljubezni in zvestobe do človeka. Strah, to je edino sredstvo, ki brani krotilca. Toda prej ali slej se v odločilnem trenutku krotilec zmede in izgubi nad zvermi svojo voljo. Če se v zadnjem delcu sekunde spet ne zave in ne ubrani, je po njem. Računati mora z usodo. Prepričan mora biti, da ga bodo nekoč zveri usmrtilé ali pa ga tako ranile, da ne bo več za delo. Le redki so bili, ki so tej usodi ušli.

Tako je torej z njimi.

Za nas, nestrokovnjake, pa je prav za prav važnejše neko drugo vprašanje:

«Ali ima takšno krotenje zveri kakšen zmisel? Kaj bo imelo človeštvo od njega?»

Nič!

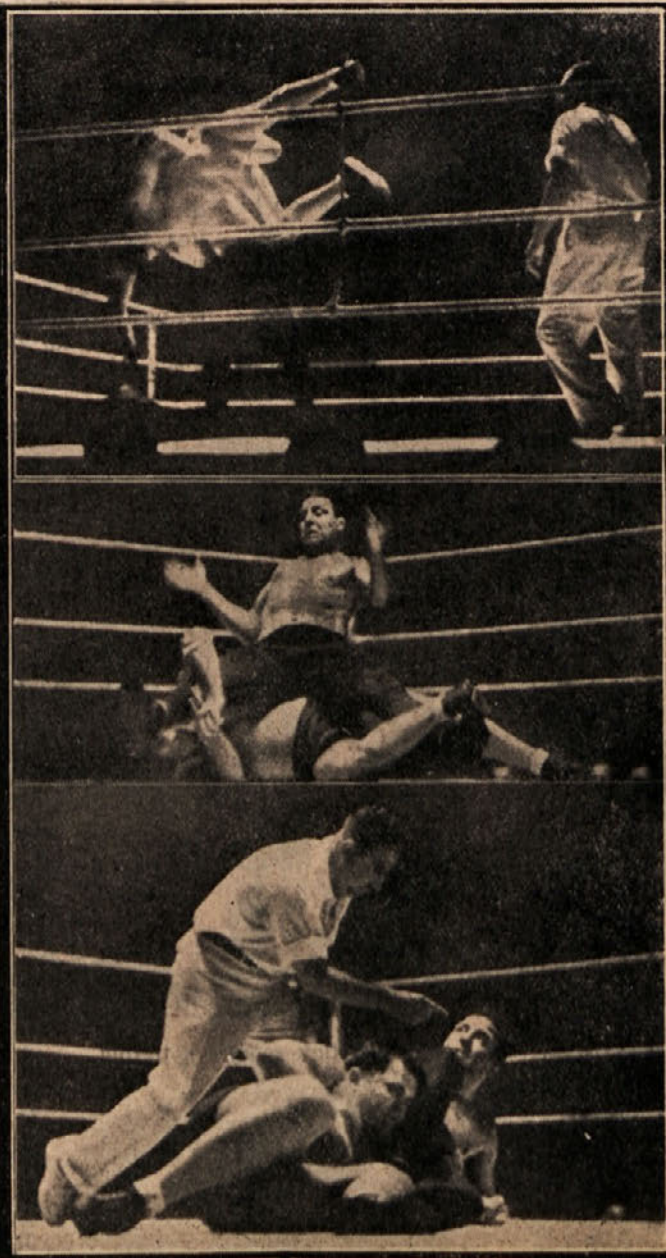
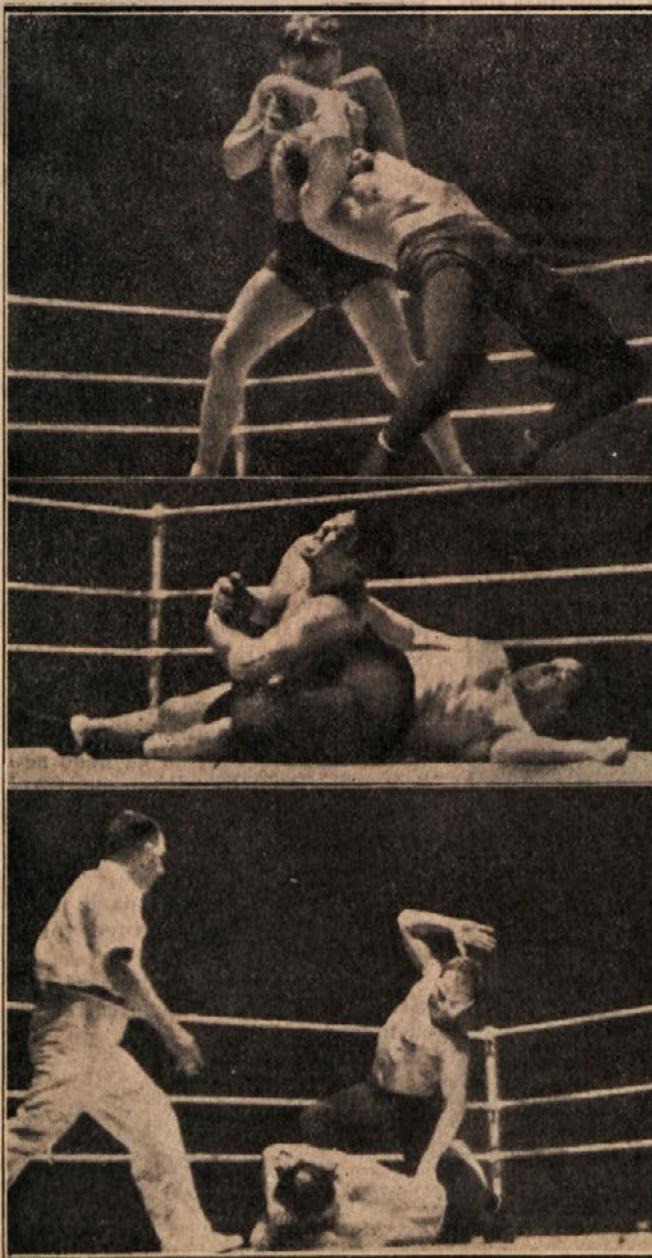
Betley se igra s tigrom.

BORI SE, KAKOR SE VEŠ IN ZNAŠ

Ljudje so si že tudi v prejšnjih časih prav pogostem razlagali in po svoje prikrajali posamezne filozofske in znanstvene resnice. Zdele so se jim tako jasne in žive, da so v svojem navdušenju šli včasih tako daleč, da so prekoračili meje normalnega in zdravega življenja. Lahko rečemo, da se noben izrek, nobena filozofska resnica ni tako izkoriščala in zlorabljala kakor tista znana: «Zdrav duh v zdravem telesu». Naši sportniki naj nam kar zamerijo, če to ugotovimo, toda če so oni kulturni ljudje, tudi sami ne bodo mogli prezreti dejstev, ki so čisto očitna. Če vzamemo na primer samo nogometne tekme, nam bo že to zadoščalo, da spoznamo nekoristnost tega sporta. Zakaj nogomet prav za prav ni niti več sport, to je igra dvajsetorice mladeničev, igra, ki je nevarna, nevišska, nehigienska, ki je samo za razvedrilo velike množice ali pa za izkoriščanje sportnega razpoloženja te množice, ki se ne more več odreči temu užitku. Ta množica ne vidi nič grdega v tem, če se na igrišču med tekmo zgrudi ta ali oni mladenič krvav na tla. Brez takšnih incidentov si ni mogoče niti zamisliti zanimive tekme. Nič drugače ni z boksom, z igro «hockey» na ledu in z najnovejšim sportnim izumom, ki se mu pravi «Catch as can catch».

Ce ime te ameriške igre, ki je prav za prav neka vrsta metanja, prevedemo na naš jezik, dobimo nekaj, kar v našem sportnem svetu ni znano. «Bori se, kakor se veš in znaš!» To je zmisel «catch as can catcha», torej rokoborba proti vsem dosedanjim pravilom rokoborbe. Tu je vsakemu rokoborcu dovoljeno, da uporabi moč in spretnost, ki jo ima, neglede na to, ali je to kavalirsko ali ne in ali bo svojega nasprotnika poškodoval ali ne. Že samo ime te rokoborbe jasno kaže, kakšni prizori se nam obetajo med to borbo. Res da se morda izpočetka upoštevajo pravila in triki viteške borbe, ali kakor hitro začuti borilec, da ga tekmeč prekaša v spretnosti, se kakor kača izvije izpod njegovih mišic, da bi odskočil na stran, odkoder bi kakor šakal skočil na nasprotnika. In tedaj se prične tisti «kakor veš in znaš», tedaj se prične borba na moč in prevaro. Nasprotnika se borita na žive in mrtve, mišice ječijo in členki pokajo, kdor more, se oklene z nogami vratu in hrbtna svojega nasprotnika in ga drži kakor v kleščah ali ga pa s spretnim trikom zgrabi za roke, mu jih obrača, zavija in lomi, in že misli človek, da bo oni nesrečnež omagal, ko medtem naglo prevrže noge, objame z njimi nasprotnikovo glavo in jo drži kakor v precepu. In tako do konca, dokler eden ne omaga ali dokler sodnik ne razglasi, da je minil določeni čas.

Najnovejši način rokoborbe: «Catch as can catch», ki je zdaj v modi.

Makropod se ženi v akvariju. Kakor pav svoj rep, je raztegnil plavuti in rep in objel ženko, ki mirno počiva v njegovem objemu.

Preden povrže samica ikre, se samec in samica ovijeta drug okoli drugega.

Kadar povrže samica ikre, jo obrne samec s trebuhom navzgor, da splavajo ikre laže proti površini vode.

Ženitvovanje v akvariju

V blatu na dnu kitajskih rek živi ribica, ki ni daljša od šest do sedem centimetrov, torej komaj tolikšna kakor človeški prst. Pravijo ji makropoda ali «dolgorepka», ker ima plavuti v razmerju s svojim telesom nenavadno dolge, da se vlečejo za njo, kadar plava.

Kadar pride samec poiskat samico v to vodeno goščavje, kjer je polno blata, školjk in alg, se njegovo telo pobarva nenavadno pestro. Plavuti se mu začno čudno svetlikati v vseh otenkih kričeče rdeče barve, a po telesu se mu napravijo dolge, široke rdeče proge.

Tako nalepotičen, ko se kar sveti v barvah, se začne smukati okoli svoje «izvoljenke». Plavuti se drhte vlečejo za njim in se igrajo v refleksi solnca.

Toda «izvoljenka» je ponosna, in le s težavo si jo pribori. Več dni mora neutrudno plesati okoli nje in ji neutrudno dvoriti, da se drobna stvarca naposled vendar odloči zanj.

In tedaj začneta na nenavadno zanimiv način zvižati poročno gnezdo, nekakšno domače ognjišče. Samec se spretno in kar graciozno vije med algami, ki plavajo s svojimi dolgimi odrastki, vejicami in listi po vodi. Neprestano hodi na površino vode in s svojimi rdečimi usti vdihava zrak. Ta zrak obda potem z neko gosto sluzjo in ga potem izbljuje iz ust kakor majhne, bele mehurčke. Ti mehurčki se potem dvignejo skoraj do vodne površine in obvisijo med algami.

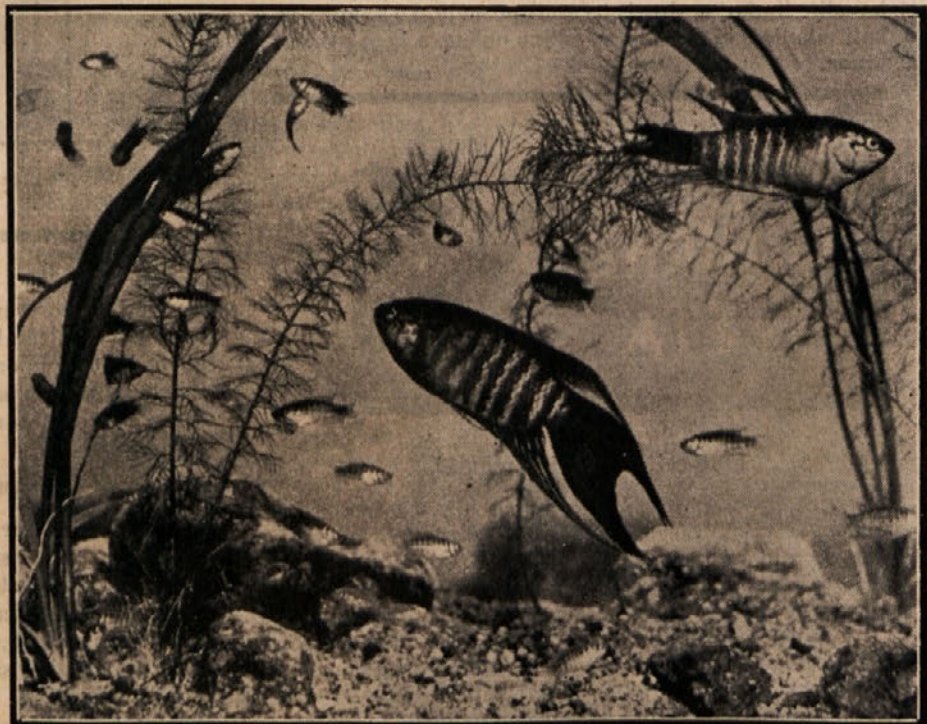
In iz teh mehurčkov, ki jih napravi kar neverjetne množine, nastane potem nekakšna gosta, bela pena pod vodo in iz te pene si makropodi delajo gnezda. V teh gnezdih puščajo samice svoje ikre.

Dokler niso ikre v gnezdu, je samec najboljši soprog in ne vidi ničesar razen svoje ljubljene ženice. Ko pa so ikre že odložene, takrat pozabi nanjo, kakor bi je sploh ne bilo. Nič več se ne zmeni zanjo, ampak samo še za svoj bodoči naraščaj, za svoje potomce. Ljubezen

moža se je izprevrгла v očetovsko ljubezen.

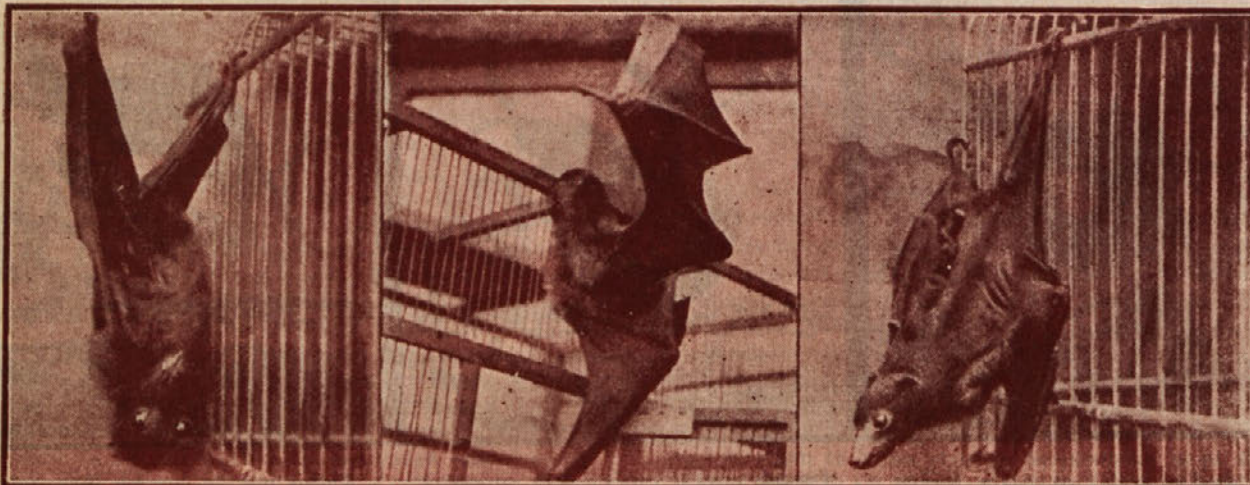
In skrb za naraščaj ni tako majhna in lahka. Mladiči so prav tako neubogljivi in nerodni kakor človeški otroci. Zdaj pade iz gnezda ta, zdaj oni. Skrbni oče se požene za njimi in jih v ustih prinese nazaj v gnezdo.

Po nekaj dnevih truda in skrbi začne gnezdo razpadati. Mladiči se počasi raztepejo in si začenjajo sami iskati hrane. Skrbni oče ostane naposled sam, dokler ne pride čas novega ženitvovanja...

Akvarij.

LETEČI PES

Leteči pes, obešen za kremplje z glavo navzdol, v zoološkem vrtu.

Ta čudna žival, ki ima vse svoje življenje glavo obrnjeno navzdol, živi v Indiji in na ondotnih sosednjih otokih. Glavo ima pasjo, krila in kremplje pa kakor netopirji, med katere ga tudi prištevajo, le da je večji od njih. Kadar ne leti, se obesi s kremplji na drevo ali pa na zid in visi tako ves čas z glavo navzdol. Tako sedi, spi, je in pije, a nihče ne ve, zakaj tako dela.

Pravijo, da ima ta žival tudi sicer kaj nenavadne lastnosti. Ta pes nikoli ne laja niti ne daje nobenih glasov od sebe. Le preden se začne dreviti, nenadoma «izpregovori». Po cele ure in dni visi na veji ali pa na zidu, in tiste dni postane nemiren in neprestano prhuta in cvrči v zraku. Njegovo cvrčanje spominja malo na cvrčanje slavca, le glas mu je nekaj močnejši in ostrejši. Samice cvilijo, a tako, da to samo malo spominja na pasje cviljenje. Drugače pa je leteči pes prav velik kavalir. Kadar se drevi, pa tudi pozneje, ko samica izkoti mladiče, jo samec neprestano obletava in ji prinaša hrane.

Leteči pes se da tudi ukrotiti.

Foto-celica v vojni tehniki.

Anglež Brown je izumil neko novo vrsto letala, ki je menda višek vsega, kar je dala doslej vojna tehnika. Letalo je brez posadke. Z nekakšnega katapultga sprožijo v smeri proti napadajočemu sovražnemu bombnemu letalu, ki ga potem s svojim vijakom uniči. V njem je vdelan daljnogled, ki je usmerjen na sovražno bombno letalo, tako da zatemni njegova slika eno izmed štirih svetlobno-električnih celic in s tem oslabi enega izmed štirih elektromagnetov. Ti elektro-

magneti pa so v zvezi s posebnim aparatom, ki krmili to samodelno letalo naravnost proti sovražniku. Tudi ponoči lahko uporabljajo to samodelno letalo. Foto-celice so nameščene zadaj na trupu letala in deluje nanje svetloba žarometov, ki morejo zadeti sovražno letalo.

Veter — nova gonilna sila.

Nemški inženjer Böttcher je izumil posebne zračne turbine, ki so se sijajno obnesle. V primeri z nekdanjimi mlini na veter so trikrat močnejše in lahko izrabijo do 60 % gonilne sile vetra. Prav dobro se bodo obnesle ob morjih, kjer vleče veter po več ur na dan. Veter bo gonilna sila bodočnosti, ker so stroški v primeru s stroški, ki jih povzroča uporaba drugih virov energije, malenkostni.

KDO JE IZUMIL PRVI ŠIVALNI STROJ

O tem vprašanju sta dve tezi. Eno zastopajo Francozi, drugo Nemci, oboji pripisujejo slavo izuma prvega praktičnega in uporabnega šivalnega stroja pripadnikom svojega naroda. Isto so poizkušali Angleži in Američani, ali dandanes je gotovo, da ti pri izumu samem nimajo nobene deleže, ampak so samo veliko pripomogli k njegovi izpopolnitvi.

Po francoski tezi je izumitelj šivalnega stroja Bartolomej Tumonier, ki se je rodil l. 1793. v Arbreslu na Roni. Tumonier se je izučil krojaškega rokodelstva in je slovel za dobrega delavca.

Kako se je porodila v Tumonierju ideja njegovega izuma? Gledal je vezilje, kako vezejo, in nehote se mu je vrnila misel, ali bi ne bilo mogoče tega zamudnega ročnega dela zamenjati z mehaničnim aparatom. Po nekaj letih razglabljanja in poizkušanja je izumil l. 1829. šivalni stroj, a l. 1830. je že dobil patent na svoj izum.

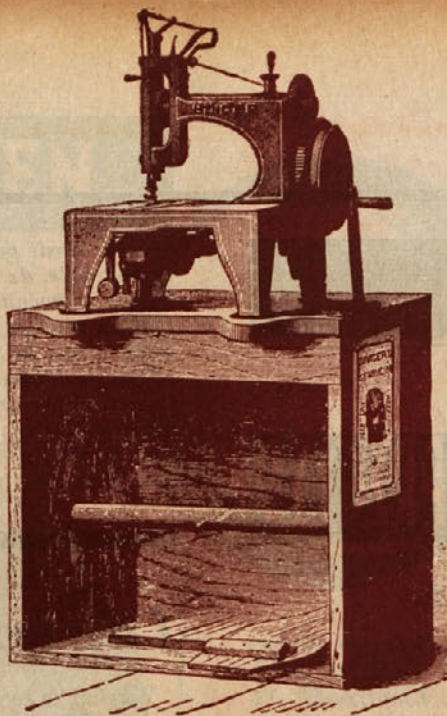
Ta prvi Tumonierjev šivalni stroj je bil precej preprost. Sestavljen je bil iz štirih deščic, ene premične kovinske ploščice in igle, gonila ga pa je vrstica z direktno transmisijo. Bil je podoben pravi otroški igrački, vendar je bila ta igračka vzor vsem poznejšim šivalnim strojem.

Tumonier je kakor mnogi drugi izumitelji okusil neprijetnost za neprijetnostjo. Ker so se delavci bali, da bodo zaradi njegovega izuma prikrajšani na zaslužku, so leta 1831. uničili osemdeset strojev, ki jih je bil Tumonier instaliral v neki konfekcijski delavnici za vojaške obleke.

In nesrečni izumitelj, s tem tudi sam uničen, je moral zopet iz Pariza v provinco. Šel je v Amplulu in se iznova lotil dela. Avgusta meseca l. 1845. je Tumonier sestavil nov šivalni stroj, ki se je že bolj približal dandanašnjim modelom. Po treh letih je dobil patent na ta izpopolnjeni model.

Ker ni dobil v svoji domovini od nikoder nobene izpodbude, se je odpravil Tumonier v Anglijo in je odstopil svoj patent neki družbi v Manchesteru. Zato jih je tudi veliko, ki mislijo, da je šivalni stroj anglosaksonski izum.

Tumonier je umrl dne 6. avgusta 1857. leta v največji bedi. Šele po svoji smrti je bil deležen priznanja. Leta 1878. je bila mednarodna razstava v Parizu in takrat je bil Tu-

Prvi Singerjev šivalni stroj.

monierjev portret obešen ob vhodu galerije francoskih strojev s temle nadpisom: Bartolomej Tumonier, izumitelj šivalnega stroja.

Ko Francozi na ta način razlagajo postanek šivalnega stroja, pripovedujejo Nemci drugače.

Tvorniški delavec Elija Howe je begal po ulicah najsiromašnejšega okraja v Bostonu. Izgubil je bil službo in ni mogel vzlic vsemu prizadevanju in dobri volji dobiti druge. Zima se je bližala, v njegovi hiši pa nobene mrve kruha več, nobene luči, nobene kurjave. Vse, kar je bilo kolikaj vredno, je prodal ali pa zastavil, na zaslužek pa nobenega upanja. Ko se je Howe, izčrpan od beganja in skrbi, tako potikal okoli, mu je oko obviselo na razsvetljenem oknu, skozi katero je videl, kako tkejo in šivajo v tisti borni sobici. Takoj ga je prevzela ista misel, ki je tudi Tumonierja napotila k njegovemu izumu. Ta misel je bila odločilna, iz nje je Howe ustvaril šivalni stroj, a od njega izvajajo Nemci zgodovino šivalnega stroja.

Vendar priznavajo Nemci, kar je vsekakor zanimivo, da so že pred Howejem poizkušali ustvariti mehaničen aparat v ta namen. Toda to priznanje se ne nanaša na Bartolomeja Tumonierja — menda iz narodnega šovinizma — ampak na tirolskega krojača Jožefa Manderspergerja, ki je živel 32 let (1807—1839).

Uresničenje te slučajne zamisli je stalo Howeja hudih naporov. Vsak vinar svojega zaslužka in vsa sredstva, ki jih je mogel dobiti, je uporabil za idejo, ki mu je neprestano lebdela pred očmi. Toda Howe je vztrajal in je nazadnje le ustvaril praktičen in uporaben šivalni stroj.

Ali tudi Howeja je doletela usoda toliko drugih izumiteljev: nobeno priznanje in nič drugega ko razočaranje. Po večletni borbi, ko je bil en model njegovega stroja za slepo

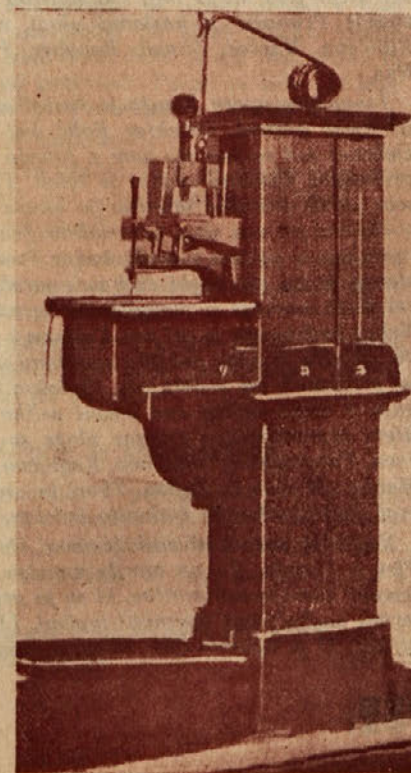
eeno v Angliji prodan in je bil s tem izgubljen angleški patent, ko je izgubil tudi ves denar nekaterih svojih prijateljev, ko je dobival na svoje ponudbe od prvih ameriških krojaških tvrdk odpoved za odpovedjo, je zadel Howeja še zadnji in najhujši udarec: nekdanji igralec in ravnatelj potujoče gledališke družbe Izak Singer je nekoliko izboljšal Howejev model in zaprosil leta 1851. v Ameriki nanj patent, ki ga je tudi dobil.

Ker je bil revež in ni imel nobenih gmotnih sredstev, ni mogel Howe sodno nastopiti zoper Singerja. Šele s pomočjo nekega svojega prijatelja, ki ga je iz gole plemenitosti podpiral, je končal Howe pravdo, ki se je vlekla leta in leta in je vzbujala največje zanimanje po svetu. Nazadnje je zmagal Howe. Njegovemu patentu je priznana vrednost v vseh Zedinjenih ameriških državah in, kar je zvišalo to vrednost, samo njemu je priznana slava izumitelja šivalnega stroja. Tako so se morali vsi izdelovalci šivalnih strojev zavezati, da mu plačajo za vsak v Ameriki izdelani ali pa od drugod poslani stroj po pet dolarjev.

Industrija šivalnih strojev pa se je potem hitro razvijala zlasti v Ameriki in Nemčiji.

Dasi je bil Howe bostonski meščan, zastopajo Nemci drugo tezo o izumu šivalnega stroja, češ da je bil Howe po rodu Nемеc.

Ovire in nezgode, kakor vidimo, niso spremljale samo izumiteljev šivalnih strojev, ampak velja to pravilo za večino izumiteljev.

Prvi Tumonierjev šivalni stroj.

O P E R A

Med starejšimi operetami zavzema Zellerjev «Tičar» eno najuglednejših mest in ga lahko dandanes prištevamo klasičnim tvorbam tega žanra. Ljubljanski «Tičar» spada med odlično naštudirane in podane predstave. V naslovni vlogi smo Jankovo dinamično difrencirano petje in umerjeno igro toplo pozdravili. V marsičem spominja partitura «Tičarja» na nemške partiture «špil-oper», melodično pa so si že premnogo izposodili od mlajših Verdijevih opusov. Gospa Poličeva je zaljubljeno poštarico podala izčrpno in simpatično, za smeh jih pri «Tičarju» skrbi cela vrsta: Zupan, Peček in Simončič in Kogejeva s prav posebnim uspehom. Zelo dobra je Ribičeva, glavno tenorsko vlogo pa je pel topot proič Anton Dermota, ki je še gojenec konservatorija, pa je vendar takim vlogam zlasti v pevskem pogledu popolnoma kos. Tudi v igri napreduje.

Rossinijevega Viljema Tella, opero velikih dimenzij z mogočnimi zborovskimi nastopi, pri nas manj poznamo. Tudi drugod prednjači od Rossinijevih oper Seviljski brivec, Kapelnik Neffat je Tella zelo skrbno naštudiral, režiral ga je odlično Milan Skrbinšek. Njegovo sodelovanje v operi prav toplo pozdravljamo. Vse vloge so bile podane v pravem slogu in razumevanju celote. Kunčeva iz Zagreba v Tellu stalno gostuje. Za gostovanja tako kvalitetnih moči bomo upravi vedno hvaležni. Orkester je bil lepo v ravnovesju s pevci, zbori bi seveda učinkovali bolj spontano, če bi bili številnejši. Tukaj moram nehoti misliti na nemški pregovor: Ein Schuft, der mehr gibt als er hat! Od solistov zasluži zlasti priznanje Primožič v naslovni vlogi, nadalje Golobova, Ribičeva, Marčec, Zupan, Banovec, Puželj in Marijan Rus.

Janačkovo opero Jenufa je Štritof osvežil s tem, da je izboljšal prevod. Direktor Polič kot dirigent in Ciril Debevec kot režiser sta nam z Jenufa postavila na oder predstavo, kakršno smo si le želeli. Tudi delo samo po sebi je za pravilno orientacijo okusa glasbo ljubečega občinstva pri nas silno pomembno. Jenufa je še bolj ukoreninjena v češkem narodu kakor Prodana nevesta. Naslanja se na moravski sižé in uporablja elemente moravskega narečja v melodičnem in ritmičnem pomenu. Nekaj podobnega je pri nas Koštana s Konjevičevno glasbo. Jenufa je našo publiko spontano navdušila; k temu so prispevali vsi sodelujoči. (Splošno opažam, da polagajo v operi zadnji dve sezoni veliko važnost na kvaliteto reprodukcije.) Glavne vloge so imeli: Gjunggjenčeva, Thierryjeva, Golobova, Kogejeva, Poličeva, Gostič, Marčec, M. Rus in Zupan. Zbori in ansambli so bili na moč dobri, orkester čudovito izdelan.

Najpečjo pozornost zasluži nova Abrahamova opereta Ples v Savoju. Pa ne morda zavoljo dela kot takega, temveč zavoljo uprizoritve, ki so jo pri nas dali z nekaterimi najboljšimi opernimi močmi. Libreto je prevedel Štritof, ki je opereto tudi dirigiral, šestova režija je po-

udarila zlasti pestrost. Premiera in nadaljnje predstave so pokazale, da opereta v tej obliki lahko uspešno konkurira z zvočnim filmom. Publika je pri prvih predstavah na blagajno kar navalila. Gjunggjenčeva, Thierryjeva, Gostič in Smerkoljeva so dali predstavi pečat dovršenosti, v igralskem pogledu pa so se zlasti odlikovali Daneš, Zupan in Peček. Tudi točke zbora in baleta so bile kar najbolj skrbno pripravljene. Pevsko neprekosljiva je v tej opereti Gjunggjenčeva, ki je z enakim uspehom gostovala tudi v Zagrebu.

Slavko Osterc.

Literarni drobiž

V Pragi so imeli razstavo bolgarske knjige. Sploh se kaže zadnje čase velika delavnost slovanskih narodov na literarno-propagandnem polju.

Tijardovičevo opereto «Mala Floramy», ki je tudi pri nas zelo priljubljena, so začeli v Pragi filmati.

Kirgizi, ki imajo šele 6 let star književni jezik, so dobili svojo prvo literarno revijo, ki jo bodo urejevali domači književniki. Kakor vidimo, kaže Rusija zelo veliko zanimanje za svoje male narode.

25letnico svojega umetniškega delovanja pri gledališču je praznovala naša znana umetnica Marija Vera v svoji dramizaciji Tavčarjeve «Visoške kronike».

*

Coetko Dragotin:

Letošnje publikacije Slovenske Šolske Matice

Za letošnjo svojo knjižno izdajo je SŠM zelo srečno izbrala program in obogatila našo pedagoško književnost za tri važne knjige.

Pedagoški zbornik (XXIX. zv.) je uredil dr. K. Ozvald in prinaša tele razprave:

Ozvald: Nove psihološke smeri (psihološka, indiv. psih.) in pedagoška vprašanja, ki nam zelo jasno prikazuje zadano temo v pravi luči.

F. Milčinski — L. Puhar: Pijanec pred sodiščem. Zanimiv vzgojni prispevek, ki kaže velikanske posledice alkoholizma.

Dr. B. Škerlj: Socialno-antropološka študija k vprašanju manjvrednega otroka, bogat prispevek k nadaljnjemu razglabljanju in raziskovanju tega prevažnega področja, ki je pri nas še malo raziskano. Škerljeva študija bo precej pomagala vzgojitelju pri njegovem delu, nam pa osveštuje resnično stanje, zato želimo kaj enakega še za druge šole in sploh zavode.

Matija Senkovič: Šola in dom (naloge, načela in sredstva domače vzgoje).

Jan Šedivý: «Bolgarsko šolstvo», zanimiv članek, ki je pisan živahno in bo primerjalcem šolskih prilik in njih organizacije raznih držav lahko mnogo služil.

Sploh je letošnji Zbornik sestavljen iz aktualnih, zanimivih razprav, ki smo jih sprejeli z razumevanjem in smo zanje SŠM zelo hvaležni, prav tako tudi za ostali knjigi, ki sta:

«Temelji obče metodike» (dr. S. Gogala), o kateri bom pisal pozneje, in «Naša vas» (dr. J. Jeraj), ki je prva znanstvena razprava tega področja in je zaradi svoje važnosti potrebna podrobnejše analize.

ZOBNI KAMEN

je lahko
nevaren-

svari lupa

Če se zobni kamen o pravem času ne zapazi in ne odpravi, se utegne zgoditi, da razrahlja zobe in da zobje nazadnje celo izpadejo. To pa prepreči Sargov Kalodont. Zakaj Sargov Kalodont je edina krema pri nas, ki ima v sebi znanstveno priznani sulforicinov oleat po dr. Bräunlichu, ki odpravi nevarni zobni kamen in ki prepreči, da se ne naredi drug. Kdor uporabi vsak dan nekaj minut za nego zob s Kalodontom – ima vse svoje dni zdrave zobe!

SARG ^{OV}

KALODONT

Proti zobnemu kamnu

ANEKDOTE

Newton in ura.

Znani angleški fizik Izak Newton, 'oče težnosti', je bil kakor vsi učenjaki zelo raztresen. Časih se je tako poglobil v svoje študije, da po cele dneve ni nič jedel. Tako je skoraj čisto oslabel. In če ga je žena klicala na kosilo, se je jezil.

Zato je premišljala, kako bi ga navadila, da bi kaj jedel.

Nekega dne mu je rekla:

«Veš kaj, Izak? V sobi ti bom pustila samovar in nekaj jajc. Kadar boš lačen, si jih skuhaj.»

«Kako dolgo pa je treba jajce kuhati?» jo je vprašal mož.

«Pet minut. Glej na uro, da ne boš predolgo kuhal!»

Ko je drugo jutro stopila v njegovo sobo, ga je dobila, kako si je kuhala.

V vreli vodi je plavala njegova zlata ura, jajce pa je držal v roki.

Shawova.

Časnikarji hočejo biti vselej originalni, zlasti pa kadar intervjuvajo kakšno odlično 'živino'.

Nedavno je neki angleški časnikar vprašal starega Shawa, kaj misli o svetlih ženskih nogavicah.

«Hm,» je odvrnil Shaw, «vse je odvisno od tega, kaj je v njih.»

Moč prerije.

Ko je bil znameniti angleški pesnik Spencer še siromašen in neznan književnik, je prišel nekoč v hišo lorda Sidneya in mu poslal po slugi zbirko svojih pesmi. Lord, ki ni imel dosti dela, je bil radoveden in je začel pesmi takoj prebirati. Pesmi so bile res lepe in že po prvih je bil lord navdušen. Velel je slugi:

«Dajte pesniku 50 zlatnikov!»

Sluga je presenečen obstal, lord pa je medtem ves navdušen čital dalje. Čez nekaj časa je vzkliknil:

«Dajte mu 100 zlatnikov!»

Sluga se je še zmeraj pomišljal. Lord pa je bral in bral krasne stihe in se ob njih opajal. Naposled pa je planil pokoncu in zagrabil slugo:

«Dajte mu 200 zlatnikov in vrzite ga skozi vrata, sicer se utegne zgoditi, da bom bankrotiral, preden bom zbirko prebral do konca.»

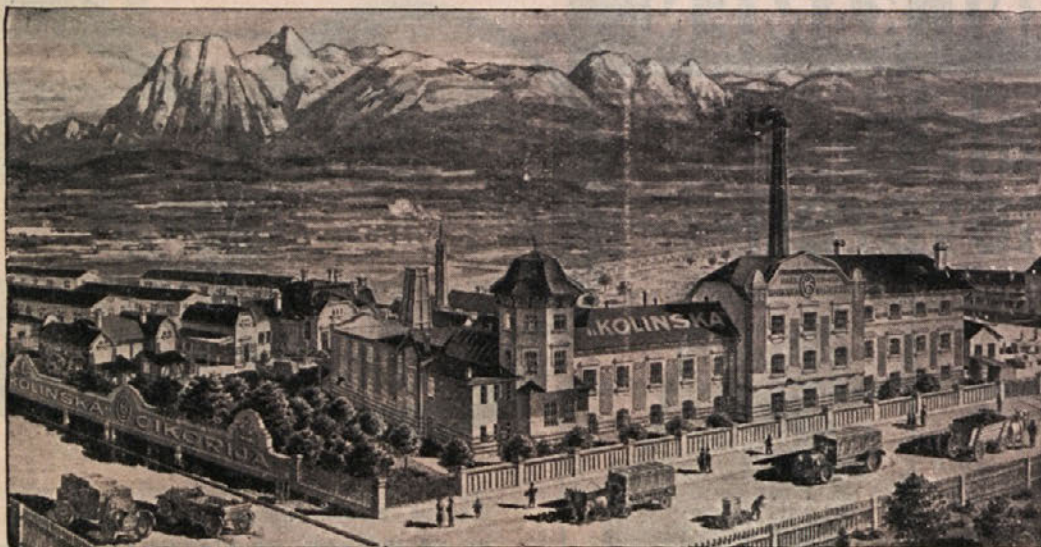
Lloyd George in konservativka.

Lloyd George je nekoč v parlamentu rohnal proti svojim nasprotnikom — konservativcem. Neka poslanica-konservativka se je tedaj ujezila in mu zaklicala:

«Ako bi bila jaz vaša žena, bi vam nasula strupa v kavo.»

«Ako bi bili vi moja žena, bi ga takoj popil,» se je hitro odrezal Lloyd George.

NAPREDEK NAŠE INDUSTRIJE

Če govorimo o napredku naše industrije, moramo v prvi vrsti spregovoriti nekaj besed o naši stari renomirani firmi: **Kolinski tovarni cikorijske, d. d. v Ljubljani.**

Že od leta 1909. naprej smo imeli priliko občudovati energijo, s katero se je to podjetje počasi, vendar sigurno razvijalo in po svetovni vojni z začetim delom vztrajno nadaljevalo. Bili so takrat težki časi za vso našo industrijo, vendar je Kolinska z marljivim in racionalnim delom v l. 1922. popolnoma preuredila svoj obrat, dopolnila tovarno z novimi zgradbami in jo opremila z modernimi stroji, ki garantirajo prvovrstno blago.

Tovarna izdeluje vse vrste kavnihih dodatkov, posebno znano «**Kolinsko cikorijsko**», «**Redilno kavo**» s srcem, «**Figovo primes**» itd.

Pogon je urejen po najnovejših pravilih tehnike ter znaša kapaciteta tovarne do 180 vagonov letno.

Kolinski kavni dodatek vsebuje prvovrstne hranilne snovi ter je vsled tega zelo zdrav in okusen pridatek za kavo.

Naša sotrudnica si je pred kratkim ogledala to tovarno in je mogla le z zadovoljstvom konstatirati, da vlada vsepovsod v tovarni najlepši red in res vzorna snaga.

To podjetje spada sedaj med naša najbolj solidna domača podjetja in zasluži, da se njegovi izdelki čim več uporabljajo in priporočajo.

Da boš vedel

Na Floridi rase tako imenovano milovo drevo, ki ga čedalje bolj uporabljajo. Njegovi sadeži so podobni velikim jagodam. Njih meso se peni prav tako kakor milo in tudi tako čisti.

Noj da v svojem življenju do 200 kilogramov perja.

Angleški premogovniki bodo izčrpani v 600 letih, če jih bodo izrabljali tako kakor zdaj. Na Westfalskem pa bo premoga še za 1150 let.

Dojenček spi noč in dan, razen takrat, kadar pije. V tretjem letu spi otrok 12 ur in prav toliko časa bedi. V času dozorevanja potrebuje 9 do 10 ur spanja. Odrasel človek potrebuje povprečno 8 ur spanja, v starosti pa še nekaj manj.

Najdalje je živel Anglež Thomas Carn. Kakor dokazuje londonska cerkvena matica, se je rodil l. 1588. in je umrl l. 1795. Živel je torej 207 let.

Vrabc zamahne vsako sekundo trinajstkrat s perutmi.

Človeška jajčna stanica obsega komaj tri tisočinke kubičnega milimetra. Semenska stanica pa je še dvanajstkrat manjša.

Iz enajstih kubičnih metrov vode dobimo dvanajst kubičnih metrov ledu.

Južnoameriške mravlje izkopljejo pod zemljo do štiri kilometre dolge rove.

Življenjsko dobo rdečega krvnega telesca sodijo pri človeku na štiri do pet tednov. Vsa krvna telesca, ki jih ima človek okoli 22 bilijonov, se v letu desetkrat prenovijo, v življenju pa 600- do 800krat.

V Mehiki imajo toliko mahagonijevega lesa, ki je pri nas tako drag, da z njim kurijo.

Rusko carstvo je pred vojno obsegalo šestino vsega sveta.

Eno jajce je po svoji hranilni vrednosti toliko vredno kakor 150 gramov mleka ali 20 gramov sira.

Ko bi se dvignila morska gladina za 1000 metrov, bi izginile v morju štiri petine vse kopne zemlje.

Malo pod vrhom Eiffelovega stolpa v Parizu imajo variete.

Do 11. stoletja niso poznali nogavic. Noge so ovijali s povoji.

Plima in oseka nastaneta zaradi privlačnosti solnce in meseca. Vsakih štiri in dvajset ur morje dvakrat narase in dvakrat upade. Če sta mesec in solnce v isti smeri (ob času solnčnega mrka), sta plima in oseka še prav posebno močna.

Divje race lete hitreje kakor golobi pismonoše.

Človeško srce udari vsak dan 100.000krat.

Kaučukovo drevo začne dajati svoj dragoceni sad še le v sedmem letu.

Zvonove poznajo že zelo dolgo. Odkrili so jih že v starih egiptskih grobovih in v grobiščih iz Peruja, ki so nastala ob istem času. Kitajci so klicali že 2000 let pred Kristom vernike z zvonovi.

Italijanski kralj je strasten zbiralec kovanih novcev. Njegova zbirka je ena najlepših na svetu.

Na mnogih porodnišnicah v Ameriki vzamejo novorojencem odtiske stopal, da preprečijo zamenjavo otrok.

Ladijski zdravnik, ki je opravljal to službo več desetletij, je po izkušnjah dognal, da se loti morska bolezen temnolasih ljudi dosti prej kakor svetlolasih.

Nekateri divji narodi imajo harfam podobna glasbila in igrajo nanja z nožnimi prsti. Mnogi indijanski rodovi ne pihajo v svoja pihala z usti, ampak z nosom.

Odgovor.

Mlad fant se je na prvi pogled nesmrtno zaljubil. Svojemu dekletu je napisal ganljivo pismo in prosil za sestanek:

«... Čakal bom na oglu Prešernove ulice. Da me ne boste mogli zgrešiti. Vam sporočam, da bom imel temno-sivo obleko, rjav klobuk in v desni roki drobno palico.

Vaš iskreni oboževalec

Konrad.»

Drugi dan je dobil Konrad tale odgovor:

«... Da me ne boste mogli zgrešiti, Vam sporočam, da bom imel temno-rjav površnik in v desni roki debelo gorjačo.

Uršin oče.»

Žalitev.

«Ali igrate klavir tudi štiriročno?»
«Ali mislite, da sem opica?»

Odličan gost.

«Ali si bil v kavarni?»
«Sem bil. Popil sem belo kavo.»
«Kaj si si pa še zraven privoščil.»
«Tri srebrne žličke. Poglej jih! Vsaka je vredna vsaj pet kovačev.»

Obešenčev humor.

Dva razbojnika so v ponedeljek na vse zgodaj spustili iz celice, da bosta obešena.

«Lepo se je začel ta teden», pravi prvi. «Bog ve, ali obešanje boli?»

«Ne vem», odvrne drugi. «Tudi mene bodo danes prvič obesili.»

Najrajši imam

težko delo!

Veliko pospravilo je zame praznik. Kakor bi trenil, preženem nesnago... kakor bi mig-nil, napravim kuhinjo lepo snažno. Ognjišče očistim tako, da se lahko ogledate v njem. In kaj šele kuhinjsko opravilo! Ne – tega ni mogoče popisati. Pridite hitro pome k trgovcu!

VIM

ČISTILKA VIM ČISTI VSE!

Sožalje.

Ocvirek je prišel k vdovi, da bi ji izrazil svoje sožalje zaradi moževe smrti.

«Zelo vnet oboževalec vašega rajnega moža sem bil,» ji je rekel, «in rad bi imel kakšen spomin nanj. Ali ni ničesar zapustil?»

Vdovi se med solzami zjasni obraz:

«Samo mene!»

Prehitro veselje.

Kurnik pride ponoči domov in reče ženi:

«Urša, moja zlata...»

In Urši se zjasni obraz: «Že deset let mi nisi tega rekel...»

«Pusti me, da povem do konca,» odvrne Kurnik, «moja zlata verižica je izginila.»

Naslovi.

Trije prijatelji se pogovarjajo o svojih sorodnikih. «Moj stric je bil minister, zato mu še zmeraj pravijo ekselencija,» pravi prvi.

«Moj stric je pa kardinal in mu vsi pravijo eminenca,» pravi drugi.

«To vse ni nič,» pravi tretji. «Jaz imam taščo in kdorkoli jo vidi, reče ,moj Bog!«

škotska.

Mac Flipp se vozi z avtobusom. S seboj ima velik zaboj. Pride sprevodnik in zahteva denar za voznino.

«Koliko?» vpraša Mac Flipp.

«Za vas en penny, za zaboj pa dva.»

Tedaj odpre Mac Flipp hitro zaboj in vzklikne:

«Kar ven pridi, žena! Vožnja brez zaboja je cenejša.»

Vedno pri poslu.

«Na pomoooooč! Egon... vlomilec!»

(Bankir v snu): «Kaj pa hoče?»

«Denar!»

«Kakšno kritje ponuja?»

V prepiru.

«In to se mi upate povedati v lice!»

«Kam naj vam pa povem?»

Prvo kosilo.

Janez se je poročil. Drugi dan po poroki ga vpraša prijatelj:

«No, ali se je tvoji mladi ženi prvo kosilo posrečilo?»
«Nikar ne izprašuj», pravi Janez žalostno. «Še celo kuharska knjiga je bila prižgana.»

Galanten človek.

Ljubezni željna dama, ki je bila pa žal že precej v letih, se je na plesu spoznala z gospodom, ki ji je bil nenavadno všeč. In ko sta se poslavljala, je dala dama svojemu kavalirju roko in mu pomenljivo rekla:

«Jutri bom ves dan doma.»
Kavalir pa se je priklonil:
«Tudi jaz, gospodična.»

Še ena s plesa.

Mlad plesalec se ustavi pred precej naduto gospodično:

«Ali vas smem prositi za ples?»
Gospodična ga premeri od nog do glave in odvrne:
«Z otrokom ne plešem.»
«Oprostite, nisem vedel, da ste noseči, gospodična,» reče mladi kavalir z obžalovanjem.

Previdnost.

Mamica pravi Danici:

«Danica, preden pojdeš spat, poljubi gospodično vzgojiteljico.»
«Saj nisem ob pamet,» odvrne Danica, «da bom došla tako kľofuto, kakor jo je včeraj dobil očka.»

Med prijateljicami.

«Ko sem snoči sedela v parku, je prišel neki moški, ki me je hotel poljubiti. Lahko si misliš, kako sem bežala!»

«Pa si ga dohitela?»

Kjer se je kriza pričela, tam se mora tudi nehati!

Kadar kdo zboli in pokličejo na pomoč zdravnika, je prvo njegovo vprašanje, kateri so glavni znaki bolezni. Ti znaki mu potem povedo, kje je napaka v telesu bolnikovem. Ako torej zdravnik postavi pravilno diagnozo, ve, kje naj prične z zdravljenjem. Kajti vsako zlo, ki napade človeški organizem, je treba zdraviti tam, odkoder izhaja, odkoder se je začelo širiti. Ko odstraniš izvor zla, minejo tudi vse slabe posledice.

Tudi gospodarstvo je podoben, zelo občutljiv organizem. Vsi vemo, da ni popolnoma zdrav, četudi se že opažajo prvi znaki zboljšanja. Po receptu, katerega se držijo zdravniki pri zdravljenju ljudi, bomo morali postopati tudi pri zdravljenju gospodarstva, poiskati vzroke krize.

Vzrokov je mnogo; neki Anglež jih je naštel točno dvajset. Eden izmed glavnih je tezauracija denarja, t. j. hranitev denarja doma. To ni le jugoslovanski pojav, saj ga poznajo na žalost tudi v drugih državah. Ko se je leta 1931. začelo nepotrebno dviganje denarja iz denarnih zavodov, so jugoslovanski zavodi izplačali ogromne zneske svojim vlagateljem, vsi skupaj skoro pet milijard. Te zneske so vzeli deloma iz svojih blagajniških rezerv, deloma so jih pa morali, čeprav neradi, izterjati od svojih dolžnikov in s tem zmanjšati njihovo kupno moč za isti znesek. Ta gotovina, ki pa leži sedaj brezplodno doma in ni namenjena potrošnji, pa ne predstavlja nikake kupne moči, vsled česar trpi obrt, trgovina in industrija in njihov glavni odjemalec, kmetovalec.

Ogromni zneski, katere so naši domači denarni zavodi vkljub vsem težavam mogli izplačati (tako je n. pr. samo Mestna hranilnica ljubljanska izplačala v času krize 116 milijonov dinarjev več nego jih je od vlagateljev prejela), so najlepši dokaz, da so naši denarni zavodi v svojem jedru zdravi, vsled česar niti eden od naših slovenskih denarnih zavodov ni bil prisiljen prositi po zakonu za likvidacijo; vsi bodo lahko delovali naprej.

Da bodo mogli zopet redno poslovati, jim ni nič drugega treba, kakor da vlagatelji spoznajo, da je le od njih odvisno, da pride gospodarstvo zopet v svoj stari mirni tir. Ko se bo denar vrnil iz svojih sedanjih skrivališč, bodo naši denarni zavodi mogli zopet redno poslovati, izplačevati vse vloge brez omejitev in dajati nove kredite.

Vsi vemo, da je vsak nov kredit injekcija — zdravilo za naše gospodarstvo, ki komaj čaka na trenotek, ko bodo denarni zavodi zopet mogli redno dajati kredite. Bliža se nova stavbna sezona — prošnja za kredite je v denarnih zavodih vse polno. Ako jim bodo denarni zavodi mogli ugoditi, bo prišlo do kruha na tisoče ljudi, ki hočejo delati, ne marajo pa podpore. Kdor vrne denar v denarne zavode, pobija uspešno brezposelnost in bo tudi on pripomogel, da bo gospodarstvo ozdravelo.

Dr. Vladimir Murko

Pot h gospodarski obnovi je naslov brošure, ki jo je spisal dr. Vladimir Murko.

Nekako pred tremi leti je prišlo prvič v zgodovini našega že visoko razvitega, notranje zdravega denarstva do splošnega navala vlagateljev na njihove do tedaj trdno stoječe denarne zavode najrazličnejše vrste. Mnogo neprilik je povzročilo to večinoma nepotrebno dviganje vlog ne le denarnim zavodom, am-

Ali imate
lepe, bele
zobe?

Oni so najlepši
naravni nakit.

Naj Chlorodont skrbi za lepoto
in zdravje Vaših zob. Če se
zjutraj in zvečer uporablja

**zobna pasta
Chlorodont**

postanejo zobje sjajno beli in
zobni emaji se ne pokvari.

Mala tuba Din. 8.-
Velika tuba Din. 13.-

Ni vseeno, kako so naše dame oblečene.

Kadar izbirajo naše dame novo obleko, so vselej v zadregi. Večkrat ne vedo, naj si li nabavijo kostum ali plašč po najnovejšem kroju, kakšno blago naj izberejo, kakšna barva jim dobro pristaja, kakšne okraske naj ima nova obleka itd.

Za take prilike potrebujejo zaupnega svetovalca, ki je strokovnjak, ki ima okus, ki ima čut za vse, kar je lepo in elegantno; biti pa mora tudi dobro založen z najnovejšimi vzorci in imeti veliko izbiro blaga. Vse to Vam more nuditi domača PRIZNANA TVRDKA

Drago Gorup & Co., Ljubljana

Miklošičeva cesta številka 16/1. Hiša Del. tisk. (Bamberg).

Telefon 32-33.

pak zlasti tudi njihovim dolžnikom. Znamenja kažejo, da se sedaj vračajo zopet boljši časi. Na izboljšanju gospodarstva pa moramo vsi sodelovati. Ljudstvo vidi, da denarni zavodi vključno z ogromnim izplačilom niso propadli. Ljudstvu pa je treba pojasniti, kakšno varnost nudijo razne vrste denarnih zavodov za njim zaupani denar. Dr. Vladimir Murko je v knjižici obrazložil, kako je utrditi v ljudeh zaupanje do denarnih zavodov, brez katerih ni kreditnega gospodarstva; brez kredita pa ni napredka v gospodarskem življenju. Vsi ljudski sloji morajo stremeti za tem, da se denarnim zavodom omogoči normalno poslovanje.

Zato to knjižico priporočamo. Dobi se pri Zvezi jugoslovanskih hranilnic, Prešernova ulica št. 3.

Najstarejši ljudje

žive v Bolgariji. Umetnost dolgega življenja pa ni monopol bolgarskih kmetov, ki dočakajo zato tako visoko starost, ker uživajo zdravo hrano, ki omogoča pravilno delovanje prebavnih organov in neprestano zdravo tvorbo krvi. Če pa kaj ni v redu, poskrbe nemudoma, da se ti organi na naraven način dodobra očedijo, da se tako rekoč prebavni in krvotvorni stroj očisti. Tudi mi to lahko storimo! Seveda — če hočemo! Zakaj vse pogoje imamo!

Ampak samo od sebe to ne gre. Vsaj nekaj je treba storiti, če nečemo, da prezgodaj ne onemoremo, da se prehitro ne postaramo in da ne postanemo za življenje nesposobni. Koliko vidimo pri nas ljudi, ki se plazijo okrog z vdrtimi lici in drgetajočimi nogami, postave, v katerih se zdi, da duša, življenjska moč, samo še dremlje. In ponajveč je temu vzrok slabo prebavno delovanje želodca, zaprtje in slabo delovanje črevesja, katerih posledica je telesna napetost, zgaga, glavobol, nepečnost, pehanje, kar vse potem dela človeka slabe volje, tesnobe in nervoznega.

In žal le prevečkrat opazimo, da so posledice vseh teh pojavov, če jih zanemarjamo, boleznin na mehuru in hemeroidi, srčna oslabelelost in zamaščenje, boleznin na ledvicah in nazadnje veliko prezgodnje poapneje žil, vidimo pa tudi, da se lotijo organizma, ki ima takšne hibe, vse mogoče bolezni. Preizkušeno sredstvo proti temu pa je temeljito očiščenje prebavnega aparata, nakar se kri obnovi in krvni obtok na naraven, neškodljiv način uravna. Za to so najboljše tako imenovane spomladanske kure. Posebno razširjen in splošno priljubljen je v ta namen domači Planinka čaj, ki ga pripravlja lekarnar L. Bahovec v Ljubljani iz tudi že v inozemstvu priznanih jugoslovanskih planinskih zdravilnih zelišč.

Rešitve ugank iz tretje številke

Črkovnica: Glej navpične vrste! Vzemi najprej prvo, potem tretjo, peto in sedmo, nato drugo, četrto, šesto in osmo, da dobi: Z enega vola lahko potegneš samo eno kožo.

Dopolnilnica: Če me solnce greje, mi mesec ni mar.

Izločilnica: Dolžnik je tudi o božiču žalosten.

Šarada: Kri, lov — Krilov.

Seznam knjig: Pri prvi knjigi vzemi prvo črko v vrsti, pri drugi drugo, pri tretji tretjo itd., da dobiš: Cankar: Erotika.

Posetnica: Mesar in prekajevalec.

Skrivalnica: Osel je vodo nosil, pa je od žeje poginil.

Uganke

ČRKOVNICA.

(5 točk.)

E P E T M L
G S R O O A
A E K D H D
B S K R U A
O Š E S T R

VERIGA.

(6 točk.)

Iz zlogov: ca, da, go, ja, ka, ko, la, lo, lo, na, pa, pa, pe, ri, ri, si, ta, ti, tvi, sestavi devet trizložnih besed tako, da bo zadnji zlog ene besede obenem tudi prvi zlog naslednje besede. Ujemajoči se zlogi so samo enkrat označeni. Prvi in zadnji zlog verige dasta del voza.

RAČUNSKA UGANKA.

(3 točke.)

Koliko je poldruga tretjina od sto?

SKRIVALNICA.

(6 točk.)

dokaz, klop, Erika, oseba, Elija, vlak, deček, veja, cepin, krič, olje, rubelj, sljuda, venec.

Vzemi iz vsake besede dve zaporedni črki in sestavi iz njih pregovor.

DOPOLNILNICA.

(10 točk.)

lina, Paka, nada, trata, Lenka, Zala

Dodaj vsaki besedi še en zlog, da dobiš nove besede, Novi zlogi dajo pregovor.

POSETNIKA.
(10 točk.)

Darko Vitez
v. a. v.

Celje

Mož ni posebno priljubljen.

MOZAIK.
(8 točk.)

ajok, ajti, ehte, lahk, ojen, riša, tova, zasm, žkoz
Uredi te skupine črk tako, da dobiš pregovor.

ŠTEVILNICA.
(12 točk.)

1, 20, 13, 20, 2, 10, — 7, 9, 10, 2, 11, 25, 6, — 3, — 10,
18, 11, 15, 4, — 9, 8, 16, 15, 25, 5, 20, 13, 15, 25, — 3, —
11, 20, 7, 8, 20, 22, 16.

Ključ: 25 — 1.

Rešitve sprejemamo do 25. aprila. Prosimo, da nam
jih zaradi lepše evidence pošljete na dopisnici.

Pri vedeževalki.

Vedeževalka: «...in tu vidim zakopan zaklad...»

Obiskovalec: «...aha, prvi mož moje žene!»

Tudi kritika.

Gost: «To je bila juha z rezanci, kajne?»

Natakar: «Da, gospod!»

Gost: «Zanimivo!»

Z_A

**SPOMLADANSKO
ZDRAVLJENJE**

čiščenje krvi in pri slabi
prebavi uporabljajte znani
PLANINKA ČAJ BAHOVEC

Pristen je le tedaj, če nosi:

- 1.) zaščitni žig,
- 2.) ime proizvajalca:
Apoteka Mr. Bahovec, Ljubljana,
- 3.) paket mora biti vezan in plombiran

Torej za spomladansko
zdravljenje samo pravi:

**PLANINKA ČAJ BAHOVEC,
LJUBLJANA**

Oglas reg. br. 76 z dne 5. II. 1932

Vso noč nisem zatisnila očesa...

Če bi pila Dr. Pirčevo sladno kavo, pa bi ne bila nervozna. Zato zahtevajte vedno domači izdelek **Dr. Pirčevo sladno kavo**, ki je izbornega okusa.

PREPROGE

so odličen okras
Vašega stanovanja

Pri opremi ima važen pomen preproga. Če vse drugo razodeva dober okus, pa je preproga slaba, neokusna imitacija, izgubi stanovanje na svoji vrednosti. Pri nakupu preprog je bilo že mnogo ljudi bridko razočaranih.

Banovinska tkalnica preprog v Sarajevu izdeluje tkane bosenske in perzijske preproge iz volne in svile, pregrinjala za postelje in divane, zastore, zastirače, blazine in gobelinske slike. Vzorci v barvah in ceniki se pošljejo na željo brezplačno. Državni in samoupravni uradniki lahko dobe blago na dolgoročno odplačevanje brez zvišanja cen.

Banovinska tkalnica preprog je bila odlikovana z najvišjimi odlikovanji na tehle razstavah: Dunaj 1890, Karlsruhe 1891, Temešvar 1891, Trst 1891, Zagreb 1891, Pariz 1892, Budimpešta 1896, Bruxelles 1897, Dunaj 1898, Pariz 1900 in 1925, Barcelona 1929, Solun 1930.

4 generacije
že tiskajo lepe tiskovine

J. Blasnika nasl.

d. d.

UNIVERZITETNA TISKARNA

Litografija Offset tisk

Knjigotisk Kartonaža

Ljubljana, Breg št. 10-12 Telefon št. 21-19

„KVERTA“

D. Z. O. Z.

L J U B L J A N A

Karlovška c. 2 Vožarski pot 1

Telefon 28-07

Telefon 28-07

Tvornica kuvert
in
pisemskega papirja

KLIŠEJE

vseh vrst za eno-
in večbarvni tisk

JUGOGRAFIKA

d. z. o. z.

Ljubljana, Sv. Petra nasip šte. 23.

L. MIKUŠ, Ljubljana

MESTNI TRG ŠTEV. 15

Dežniki

Na drobno! Ustanovljeno leta 1839. Na debelo!

Zastopstvo za reviji «Prijatelj» in «Žena in dom» za Celje in okolico je prevzela knjigarna «Domovine» v Celju, Kralja Petra cesta šte. 45, ki jo našim naročnikom toplo priporočamo.

**Dobro blago zahteva
tudi okusno zunanost**

Opremite torej Vaše izdelke z lepimi ovoji, modernimi etiketami itd., ki Vam jih dobavi po nizki ceni

litografični zavod
ČEMAŽAR JOSIP

Ljubljana, Igriška ulica št. 6

TELEFON 25-69

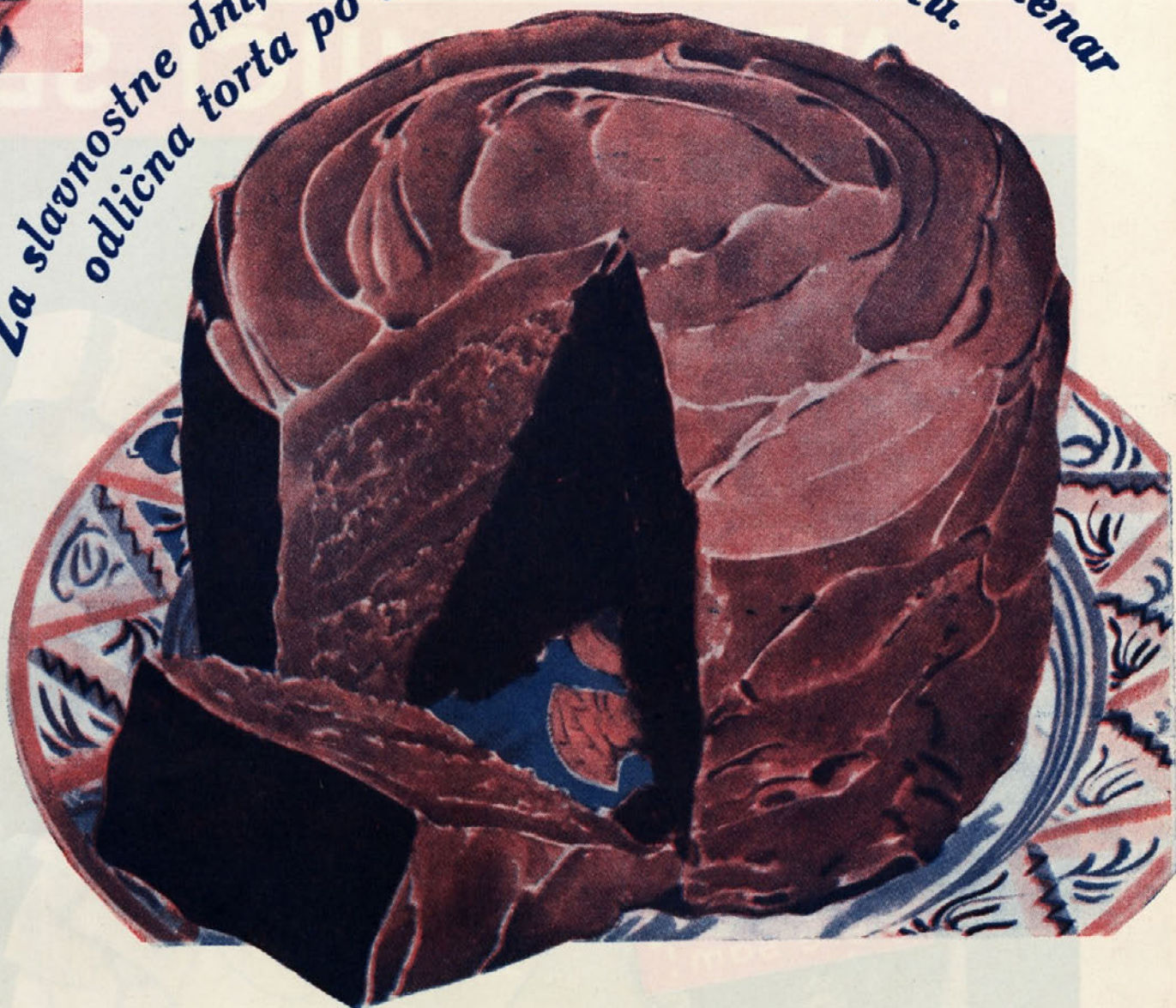
Naročnina za revijo «Prijatelj» in 10 knjig znaša za vse leto Din 132.—, za pol leta Din 68.—, za četrt leta Din 35.—, za vezavo v platno se doplača Din 60.—, Posamezna knjiga Din 30.—. Izdaja konzorcij revije «Prijatelj». Rokopisi se ne vračajo.

Odgovoren za izdajateljstvo, uredništvo in upravništvo Emil Podkrajšek, tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani, predstavnik Miroslav Ambrožič, oba v Ljubljani.

Uredništvo in upravništvo sta v Ljubljani, Dalmatinova ul. 10/I. Telefon 24-87.

*Za slavnostne dni, nedelje in praznike za majhen denar
odlična torta po dr. Oetkerjevem receptu.*

Backin

Dr. Oetker-jev
PRIPOMOČEK
ZA
VKUHAVANJE
za gospodinjstvo.

**Dr. Oetker-jev
PRIPOMOČEK
ZA
VKUHAVANJE
za gospodinjstvo.**

Vsečina tega zavojčka uporabljenega pri
enostavnem pečenju, daje vašim izdelkom
mehko, svetlo, fino, marmeladno, nežno
in prijetno aromo, ki je za vsako
stabilnost in prijetnost ter krasnost.

**Doktor Oetker-jev
pecilni prašek**
je najboljši!
Zakonito zaščiten pod
imenom

Backin

**Dr. A. Oetker-jev
vanilinov sladkor**
za kuhinjo.

Ta zavitek radostuje, da zadobi velik puding,
aroma, kolikor ali 1 liter likerja prijeten
vaniljev aroma.
Vsečina tega zavojčka nadomestuje 2-3 stroke
dobre vanilije.

Pri vseh močnatih jedilih in sladica uporabljajte vedno domače jugoslovanske dr. Oetkerjeve izdelke.

...NE MUČI SE

Vremi

Schichtov

RADION